

บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในบึงละหาน จังหวัดชัยภูมิ โดยผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ 2) สภาพการจับปลาในบึงละหานและการได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา 3) สภาพการอนุรักษ์ การได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์และปัญหาในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 4) เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจแตกต่างกัน 5) ผลการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งมีรายละเอียดของผลการศึกษาในแต่ละตอนดังนี้

4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกร

4.1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

ผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.1

1) เพศ เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 97.1 เป็นชาย และส่วนที่เหลือร้อยละ 2.9 เป็นหญิง ผู้ชายเป็นผู้ดำเนินการจับปลา แต่ในเรื่องการตลาดส่วนใหญ่ผู้หญิงเป็นคนขาย และเนื่องจากการทำการประมงในบึงละหานต้องใช้เรือออกไปจับปลา ซึ่งเป็นงานที่เสี่ยงอันตราย ไม่เหมาะกับเพศหญิง

2) อายุ เกษตรกรร้อยละ 34.2 มีอายุ 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 21.1 มีอายุ 51-60 ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีอายุ 30-40 ปี มีอายุมากกว่า 60 ปี และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.6 18.5 และ 1.6 ตามลำดับ โดยเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์มีอายุเฉลี่ย 49.74 ปี มีอายุต่ำสุด 22 ปี และสูงสุด 82 ปี

3) สถานภาพสมรส เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 92.2 สมรสแล้ว และส่วนที่เหลือร้อยละ 7.8 มีสถานภาพโสด

4) ภูมิลำเนาเดิม เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 98.78 เป็นเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมิ รองลงมาร้อยละ 0.8 เป็นเกษตรกรมาจากจังหวัดนครราชสีมา ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มาจากจังหวัดอุบลราชธานี คิดเป็นร้อยละ 0.4

5) ระดับการศึกษา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 85.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 12.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ไม่ได้รับ

การศึกษาในระบบ จบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.2 0.4 และ 0.4 ตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เพราะว่าการทำประมงอาศัยประสบการณ์ความชำนาญไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาระดับสูง ขอเพียงเป็นผู้ที่มีความขยัน ก็สามารถทำประมงให้ประสบความสำเร็จได้แล้ว ในส่วนที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้าน

6) สมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.2 มีสมาชิกน้อยกว่า 5 คน รองลงมาร้อยละ 22.6 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-10 คน ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.76 คน ต่ำสุด 2 คน สูงสุด 13 คน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพครอบครัวโดยทั่วไปของสังคมไทยที่มีการคุมกำเนิด ทำให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง

7) แรงงานในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 89.3 มีแรงงานในครัวเรือน 1 คน รองลงมาร้อยละ 9.5 มีแรงงานในครัวเรือน 2 คน ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือน 3 คน และ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 และ 0.4 ตามลำดับ โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.13 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน

8) อาชีพหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 81.5 ประกอบอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก รองลงมาร้อยละ 11.5 ประกอบอาชีพทำการประมง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 6.2 และ 0.8 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาและทำไร่เป็นอาชีพดั้งเดิม ชาวบ้านจึงยังยึดอาชีพทำการเกษตรเป็นหลักและทำการประมงเป็นอาชีพรองในช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนาและทำไร่ และในบางปีมีน้ำหลากน้ำท่วมถึงพื้นที่ทำการเกษตรของชาวบ้านทำให้ไร่นาเสียหายชาวบ้านก็ออกทำการประมง

9) อาชีพรอง เกษตรกรร้อยละ 49.0 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาร้อยละ 44.4 ประกอบอาชีพทำการประมง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำการเกษตรอื่นๆ และรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.1 และ 0.4 ตามลำดับ

10) การเป็นผู้นำชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 88.9 ไม่ได้เป็นผู้นำชุมชน และส่วนที่เหลือร้อยละ 11.1 เป็นผู้นำชุมชน ซึ่งการเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้นำชุมชน เนื่องจากการประกอบอาชีพทำการประมงต้องออกเรือไปจับปลาเกือบตลอดทั้งวัน จึงมีเวลาอยู่ในชุมชนน้อยทำให้ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการเป็นผู้นำชุมชน

11) การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม และส่วนที่เหลือร้อยละ 19.8 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากเกษตรกรมีอาชีพทำนาและทำไร่ นอกจากทำการประมงจึงมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ น้อย โดยเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่

(1) กลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 46.5 เป็นสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นสถาบันหลักที่ให้เกษตรกรกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ สำหรับการประกอบอาชีพทางการเกษตร

(2) กลุ่มผู้ทำการประมงหมู่บ้าน เกษตรกรเพียงร้อยละ 3.3 เป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ทำการประมงหมู่บ้าน เพราะกลุ่มเกษตรกรที่ทำการประมงในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนไม่น้อยไม่เท่ากันทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มเฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น และกิจกรรมของกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อการกู้ยืมเงินสำหรับการประกอบอาชีพประมงเท่านั้น อีกทั้งเกษตรกรได้กู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ ด้วยแล้ว

(3) กลุ่มสหกรณ์การเกษตรจตุรัส เกษตรกรเพียงร้อยละ 14.4 เป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอยู่แล้ว จึงไม่มีโอกาสเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรซ้ำอีก

(4) กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน เกษตรกรเพียงร้อยละ 2.5 เป็นสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านของเกษตรกรนั้นมีในบางหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งเป็นการจัดตั้งเพื่อให้สมาชิกนำเงินมาฝากทุกเดือนและสามารถกู้ยืมเงินสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ

(5) กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรเพียงร้อยละ 13.6 เป็นสมาชิกกองทุน ทั้งนี้เนื่องจากกองทุนหมู่บ้านนั้นมีในทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นเงินกองทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากทางรัฐบาลเพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้านกู้ยืมสำหรับนำมาใช้ในการประกอบอาชีพต่างๆ และส่งเงินคืนภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานทางสังคม

สภาพทางสังคม	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	236	97.1
หญิง	7	2.9
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	4	1.6
30-40 ปี	50	20.6
41-50 ปี	83	34.2
51-60 ปี	61	21.1
สูงกว่า 60 ปีขึ้นไป	45	18.5
ต่ำสุด 22 ปี		
สูงสุด 82 ปี		
เฉลี่ย 49.74 ปี		
3. สถานภาพสมรส		
สมรส	224	92.2
โสด	19	7.8
4. ภูมิลำเนาเดิม		
ชัยภูมิ	240	98.8
นครราชสีมา	2	0.8
อุบลราชธานี	1	0.4
5. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	1.2
ประถมศึกษา	208	85.7
มัธยมศึกษา	30	12.3
อาชีวศึกษา	1	0.4
ปริญญาตรี	1	0.4

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานทางสังคม (ต่อ)

สภาพทางสังคม	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
6. สมาชิกในครัวเรือน		
น้อยกว่า 5 คน	185	76.2
5-10 คน	55	22.6
มากกว่า 10 คนขึ้นไป	3	1.2
ต่ำสุด 2 คน		
สูงสุด 13 คน		
เฉลี่ย 4.76 คน		
7. แรงงานในครัวเรือน		
1 คน	217	89.3
2 คน	23	9.5
3 คน	2	0.8
มากกว่า 5 คนขึ้นไป	1	0.4
ต่ำสุด 1 คน		
สูงสุด 5 คน		
เฉลี่ย 1.13 คน		
8. อาชีพหลัก		
ทำการเกษตร	198	81.5
ทำการประมง	28	11.5
รับจ้าง	15	6.2
ค้าขาย	2	0.8
9. อาชีพรอง ¹		
รับจ้าง	119	49.0
ทำการประมง	108	44.4
ทำการเกษตร	13	5.3
อื่น ๆ	2	0.8
รับราชการ	1	0.4

¹เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามสภาพพื้นฐานทางสังคม (ต่อ)

สภาพทางสังคม	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
10. การเป็นผู้นำชุมชน		
ไม่เป็น	216	88.9
เป็น	27	11.1
10. การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	48	19.8
เป็น	195	80.2
กลุ่มลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร	113	46.5
กลุ่มสหกรณ์การเกษตรจัดรัส	35	14.4
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	33	13.6
กลุ่มผู้ทำการประมงในหมู่บ้าน	8	3.3
กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน	6	2.5

4.1.2 สภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.2

1) **ขนาดพื้นที่ถือครอง** เกษตรกรร้อยละ 34.6 มีพื้นที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่และ 10-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 10.7 ไม่มีพื้นที่ถือครอง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีพื้นที่ถือครอง 21-30 ไร่ และมีพื้นที่ถือครองมากกว่า 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.3 และ 9.9 ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.82 ไร่ ต่ำสุด ไม่มีพื้นที่ถือครอง สูงสุดมีพื้นที่ถือครอง 70 ไร่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ถือครองน้อยเป็นเพราะว่าพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่ได้จากรมรดกตกทอดจากครอบครัวจึงมีการแบ่งที่ดินให้แต่ละคนในครอบครัว ส่วนในรายที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง พบว่าเป็นการเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร

2) รายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรในปี พ.ศ. 2545-2547 (ไม่รวมรายได้จากการทำประมง) เกษตรกรร้อยละ 33.3 มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 28.4 มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร 50,000-100,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร 100,001-150,000 บาท ที่ไม่มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร และที่มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรมากกว่า 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.6 15.2 และ 7.4 ตามลำดับ ซึ่งรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การทำนา การทำไร่ เช่น การปลูกมันสำปะหลัง โดยเกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 64,879.84 บาท สูงสุด 273,000 บาท

3) รายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรในปี พ.ศ. 2545-2547 เกษตรกรร้อยละ 26.7 มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรมากกว่า 150,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.3 มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร 50,000-100,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร 100,001-150,000 บาท มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรน้อยกว่า 50,000 บาท และที่ไม่มีรายได้เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 25.5 19.3 และ 2.1 ตามลำดับ ซึ่งรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การทำนา การทำไร่ เช่น การปลูกมันสำปะหลัง โดยเกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 114,241.17 บาท สูงสุด 474,000 บาท

4) รายได้ที่เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตรในปี พ.ศ. 2545-2547 เกษตรกร ร้อยละ 43.6 มีรายได้เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตร 25,000-50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.2 มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตรน้อยกว่า 25,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตร ที่มีรายได้เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตร 50,001-75,000 บาท และที่มีรายได้เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตรมากกว่า 75,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.7 8.6 และ 2.9 ตามลำดับ โดยเกษตรกรที่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 54,595.09 บาท สูงสุด 280,000 บาท

5) รายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2545-2547 เกษตรกรร้อยละ 33.7 มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือนมากกว่า 200,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.5 มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือน 100,001-150,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือน 150,001-200,000 ที่มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือน 50,000-100,000 บาท และที่มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือนน้อยกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.6 10.7 และ 9.5 ตามลำดับ โดยเกษตรกรที่มีรายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือนเฉลี่ย 171,302.93 บาท ต่ำสุด 13,000 บาท สูงสุด 504,000 บาท

6) สภาพการเป็นหนี้สิน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 72.0 มีหนี้สิน และส่วนที่เหลือร้อยละ 28.0 ไม่มีหนี้สิน

7) จำนวนเงินกู้ เกษตรกรร้อยละ 28.0 ไม่มีเงินกู้ รองลงมาร้อยละ 23 มีเงินกู้มากกว่า 30,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีเงินกู้น้อยกว่า 10,000 บาท มีเงินกู้ 10,000-20,000 บาท และมีเงินกู้ 20,001-30,000 คิดเป็นร้อยละ 22.6 16.0 และ 10.3 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีเงินกู้เฉลี่ย 22,631.69 บาท ต่ำสุดไม่มีเงินกู้ สูงสุดมีเงินกู้ 200,000 บาท ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรโดยส่วนใหญ่กู้เงินมาใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีการนำไปใช้ด้านการทำการประมงเพื่อซื้อเครื่องมือประมง

8) แหล่งเงินกู้ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 72.0 กู้เงินจากแหล่งต่าง ๆ และส่วนที่เหลือร้อยละ 28.8 ไม่ได้กู้เงินจากแหล่งใดๆ โดยเกษตรกรกู้เงินจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่

(1) กลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรร้อยละ ร้อยละ 42.0 กู้เงินจากธนาคาร ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นสถาบันหลักที่ให้เกษตรกรกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ สำหรับการประกอบอาชีพทางการเกษตร

(2) กลุ่มลูกค้าธนาคารพาณิชย์ เกษตรกรเพียงร้อยละ 1.2 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นธนาคารที่มีดอกเบี้ยต่ำและมีเงื่อนไขที่เอื้อต่อเกษตรกรอยู่แล้ว

(3) กองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 39.5 กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านของเกษตรกรนั้นมีในบางหมู่บ้านเท่านั้น ซึ่งเป็นการจัดตั้งเพื่อให้สมาชิกนำเงินมาฝากทุกเดือนและสามารถกู้ยืมเงินสำหรับใช้ในการประกอบอาชีพ

(4) แหล่งอื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 19.8 กู้เงินจากแหล่งต่างๆ ซึ่งเกษตรกรกู้เงินจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรจตุรัส กลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้าน กลุ่มผู้ทำการประมงหมู่บ้าน

9) การนำเงินกู้มาใช้ในการทำประมง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 69.5 ไม่นำเงินกู้มาใช้ในการทำประมง รองลงมาร้อยละ 14.4 นำเงินกู้มาใช้ในการทำประมงน้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่นำเงินกู้มาใช้ในการทำประมงมากกว่า 20,000 บาท และ 10,000-20,000 คิดเป็นร้อยละ 9.5 และ 6.6 ตามลำดับ โดยเกษตรกรนำเงินกู้มาใช้ในการทำประมงเฉลี่ย 2,209.47 บาท ต่ำสุด ไม่นำเงินกู้มาใช้ในการทำประมง สูงสุด 40,000 บาท โดยเกษตรกรมีการนำเงินกู้มาใช้เพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเครื่องมือประมง

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. ขนาดพื้นที่ถือครอง		
ไม่มีพื้นที่ถือครอง	26	10.7
มีพื้นที่ถือครอง	217	89.3
น้อยกว่า 10 ไร่	84	34.6
10-20 ไร่	84	34.6
21-30 ไร่	25	10.3
มากกว่า 30 ไร่	24	9.9
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 70 ไร่		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 ไร่		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครอง 1 ไร่		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 14.82 ไร่		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีพื้นที่ถือครอง 23.75 ไร่		
2. รายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร (ไม่รวมรายได้จากการทำประมง)ในปี พ.ศ. 2545-2547		
ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร	37	15.2
มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร	206	84.8
น้อยกว่า 50,000 บาท	81	33.3
50,000-100,000 บาท	69	28.4
100,001-150,000 บาท	38	15.6
มากกว่า 150,000 บาท	18	7.4
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 273,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีรายได้ 4,500 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 64,879.84 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีรายได้ 83,770.67 บาท		

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
3. รายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตรในปี พ.ศ. 2545-2547		
ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร	5	2.1
มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากภาคการเกษตร	238	97.9
น้อยกว่า 50,000 บาท	47	19.3
50,000-100,000 บาท	64	26.3
100,001-150,000 บาท	62	25.5
มากกว่า 150,000 บาท	65	26.7
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 474,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีรายได้ 2,250 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 114,241.17 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีรายได้ 121,779.53 บาท		
4. รายได้ที่เป็นเงินสดนอกภาคการเกษตรในปี พ.ศ. 2545-2547		
ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดนอกภาคการเกษตร	43	17.7
มีรายได้ที่เป็นเงินสดนอกภาคการเกษตร	200	82.3
น้อยกว่า 25,000 บาท	66	27.2
25,000-50,000 บาท	106	43.6
50,001-75,000 บาท	21	8.6
มากกว่า 75,000 บาท	7	2.9
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 280,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีรายได้ 3,000 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 54,595.09 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีรายได้ 73,288.14 บาท		

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
5. รายได้รวมที่เป็นเงินสดของครัวเรือนในปี พ.ศ. 2545-2547		
ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการทำประมง	23	9.5
มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการทำประมง	26	10.7
น้อยกว่า 40,000 บาท	57	23.5
ไม่มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการทำประมง	55	22.6
มีรายได้ที่เป็นเงินสดจากการทำประมง	82	33.7
สูงสุด 504,000 บาท		
ต่ำสุด 13,000 บาท		
เฉลี่ย 171,302.93 บาท		
6. สภาพการเป็นหนี้สิน		
ไม่มีหนี้สิน	68	28.0
มีหนี้สิน	175	72.0
น้อยกว่า 10,000 บาท	55	22.6
10,000-20,000 บาท	39	16.0
20,001-30,000 บาท	25	10.3
มากกว่า 30,000 บาท	56	23.0
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 200,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีหนี้สิน 1,500 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 22,631.69 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีหนี้สิน 43,707.32 บาท		
7. แหล่งเงินกู้ ¹		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	102	42.0
กองทุนหมู่บ้าน	96	39.5
แหล่งอื่นๆ	48	19.8
ธนาคารพาณิชย์	3	1.2

¹เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
8. นำเงินกู้มาใช้ในการทำประมง		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	169	69.5
กองทุนหมู่บ้าน	74	30.5
น้อยกว่า 10,000 บาท	35	14.4
10,000-20,000 บาท	16	6.6
มากกว่า 20,000 บาท	23	9.5
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 40,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่นำเงินกู้มาใช้ 400 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 2,209.47 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่นำเงินกู้มาใช้ 1,018.25 บาท		

4.2 สภาพการจับปลา และการได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา

4.2.1 สภาพการจับปลา

ผลการศึกษาสภาพการจับปลาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 8

1) แรงจูงใจในการจับปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 74.1 มีแรงจูงใจในการจับปลาจากพ่อ-แม่ บรรพบุรุษ รองลงมาร้อยละ 25.5 มีแรงจูงใจในการจับปลาจากเพื่อนชาวประมง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีแรงจูงใจในการจับปลาจากเจ้าหน้าที่ประมง คิดเป็นร้อยละ 0.4

ทั้งนี้เนื่องจากการจับปลาของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นการสืบทอดมาจากพ่อ-แม่ บรรพบุรุษ เพราะว่าเกษตรกรได้ออกไปจับปลาเพื่อศึกษาเรียนรู้พร้อมกับครอบครัวมาอย่างยาวนานตั้งแต่ตอนเด็ก ๆ ทำให้มีความผูกพันต่ออาชีพการทำประมง

2) วัตถุประสงค์การจับปลา เกษตรกรร้อยละ 39.1 จับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน รองลงมาร้อยละ 35.4 จับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จับปลาเพื่อจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 25.5 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการจับปลาเป็นอาชีพ

เสริมหลังจากการทำนา ทำไร่ โดยเกษตรกรจะจำหน่ายเมื่อสามารถจับปลาได้ในปริมาณที่มาก เหลือจากการบริโภคในครัวเรือน

3) ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน เกษตรกรร้อยละ 34.2 ใช้ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง รองลงมาร้อยละ 28.0 ใช้ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ใช้ระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และที่ใช้ระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 24.3 และ 13.6 โดยมีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันเฉลี่ย 5.65 ชั่วโมง ต่ำสุด 1 ชั่วโมง สูงสุด 12 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีเรือประมงและออกจับปลาในตอนบ่ายช่วงเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา ซึ่งออกไปจับปลาโดยไปลงข่าย วางเบ็ดอีหลง ลัน หรือลอบเพื่อดักจับปลาทิ้งไว้และเกษตรกรออกจับปลาในตอนเช้าช่วงเวลา 06.00-09.00 นาฬิกา เพื่อมาเก็บปลาที่จับได้

4) จำนวนวันออกจับปลาในรอบเดือน เกษตรกรร้อยละ 34.2 ออกจับปลาน้อยกว่า 10 วัน รองลงมาร้อยละ 26.3 ออกจับปลา 10-15 วัน ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ออกจับปลา 16-20 วัน และออกจับปลามากกว่า 20 วัน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และ 18.1 โดยออกจับปลาเฉลี่ย 15.62 วัน ต่ำสุด 2 วัน สูงสุด 31 วัน

5) ประสบการณ์การจับปลา เกษตรกรร้อยละ 44.0 มีประสบการณ์การจับปลาน้อยกว่า 10 ปี รองลงมาร้อยละ 25.9 มีประสบการณ์การจับปลามากกว่า 20 ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 16-20 ปี และ ที่มีประสบการณ์การจับปลา 10-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.1 และ 9.9 โดยมีประสบการณ์การจับปลาเฉลี่ย 16.84 ปี ต่ำสุดไม่มีประสบการณ์การจับปลา สูงสุด 52 ปี

6) วิธีการจับปลา เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 94.2 จับปลาโดยใช้เครื่องมือประมง และส่วนที่เหลือร้อยละ 5.8 จับปลาโดยไม่ใช้เครื่องมือประมง

7) เครื่องมือประมงที่ใช้ในการจับปลา เกษตรกรนิยมใช้เครื่องมือประมงชนิดต่างๆ ได้แก่

(1) ข่าย เกษตรกรร้อยละ 50.2 ใช้ข่ายเป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งข่ายที่เกษตรกรนิยมใช้มีขนาดช่องตา 6 เซนติเมตร มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ขนาดช่องตา 3 4 5.5 7 9 และ 10 เซนติเมตร โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่ราคาไม่แพง ปลาที่จับได้เป็นกลุ่มปลาตะเพียนซึ่งมีราคาต่ำเกษตรกรจึงนิยมนำมาแปรรูป(ปลาร้า)

(2) อีหลง เกษตรกรร้อยละ 38.7 ใช้อีหลงเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรนิยมใช้ในการจับปลาสดซึ่งเป็นปลาที่จับได้ในปริมาณมากและมีราคาสูง

(3) แห เกษตรกรร้อยละ 16.0 ใช้แหเป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งแหที่เกษตรกรนิยมใช้มีขนาด 4 เมตร มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ขนาด 5 6 และ 3 เมตร โดยเกษตรกรใช้จับปลามากในระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรใช้ในการจับปลาเฉพาะในฤดูน้ำหลากเท่านั้นและปริมาณปลาที่จับได้เกษตรกรใช้สำหรับบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย

(4) เบ็ดคัน เกษตรกรร้อยละ 13.2 ใช้เบ็ดคันเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรนิยมใช้ในการจับปลาสด ซึ่งเป็นปลาที่จับได้ในปริมาณมากในฤดูน้ำหลากและมีราคาสูง

(5) อีถ้ายอง เกษตรกรร้อยละ 11.7 ใช้อีถ้ายองเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ในส่วนที่ใช้ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรใช้ในการจับปลาช่อนและสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี แต่มีต้นทุนในการต่อเครื่องมือค่อนข้างสูง

(6) ลอบ เกษตรกรร้อยละ 7.8 ใช้ลอบเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนกรกฎาคม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรใช้สำหรับการจับปลาในบริเวณน้ำตื้นและเมื่อถึงช่วงฤดูน้ำหลากปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้นเกษตรกรหยุดใช้เครื่องมือชนิดดังกล่าว

(7) ลัน เกษตรกรร้อยละ 6.6 ใช้ลันเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลามากในระหว่างเดือน ธันวาคมถึงเดือนมกราคม ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรใช้สำหรับจับปลาไหล และในปัจจุบันปริมาณปลาไหล มีจำนวนลดลงทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน

(11) เบ็ดราว เกษตรกรร้อยละ 3.3 ใช้เบ็ดราวเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่เกษตรกรนิยมใช้ในการจับปลาสด ซึ่งเป็นปลาที่มีราคาสูงและจับได้ในปริมาณมากในฤดูน้ำหลาก

(12) อีโง้ง เกษตรกรเกือบร้อยละ 2.9 ใช้อีโง้งเป็นเครื่องมือในการจับปลา โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชนิดเครื่องมือที่มีต้นทุนในการทำค่อนข้างสูง ซึ่งนิยมใช้ในการจับปลาบู่ และในปัจจุบันปริมาณปลาบู่ลดจำนวนลง ทำให้จับปลาได้ปริมาณน้อย

(13) เครื่องมืออื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 4.5 ใช้เครื่องมืออื่นๆ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งได้แก่ ฉมวก ไซ ปืนผา โดยเกษตรกรใช้จับปลาตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ใช้เครื่องมือเหล่านี้เป็นกลุ่มเกษตรกรที่จับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจับปลาได้ในปริมาณที่ไม่มาก ทั้งนี้เกษตรกรแต่ละครัวเรือนที่ใช้เครื่องมือประมงจับปลาลักษณะและใช้เรือเป็นพาหนะในการออกไปจับปลา ซึ่งนิยมใช้เครื่องมือ อีหลง ข่าย ลัน แห เบ็ดคัน เบ็ดราว ลอบ

อีโง์และอีล่ายอง เป็นเครื่องมือจับปลา ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีเรือจะมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีและใช้เครื่องมือแห ในการจับปลา

8) จำนวนเรือประมง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.5 มีเรือประมง 1 ลำ รองลงมาร้อยละ 19.8 ไม่มีเรือประมง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีเรือประมง 2 ลำ และที่มีเรือประมง 3 ลำ คิดเป็นร้อยละ 3.3 และ 0.4 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีเรือเฉลี่ย 0.84 ลำ ต่ำสุด ไม่มีเรือประมง สูงสุด มีเรือ 3 ลำ ทั้งนี้เกษตรกรที่ไม่มีเรือประมงทำการจับปลาโดยการใส่เบ็ดคันและใช้ลอบดักจับปลา บริเวณชายฝั่ง ซึ่งการใช้เครื่องมือประมงเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้เรือ

9) ช่วงระยะเวลาในการจับปลา เกษตรกรจับปลาในช่วงที่ 1 ในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนพฤษภาคม โดยเกษตรกรร้อยละ 44.0 ไม่จับปลาในช่วงที่ 1 รองลงมาร้อยละ 34.6 มีช่วงระยะเวลาในการจับปลามากกว่า 4 เดือน ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีช่วงระยะเวลาในการจับปลา 3-4 เดือน และมีช่วงระยะเวลาในการจับปลา 1-2 เดือน คิดเป็นร้อยละ 15.2 และ 6.2 โดยเกษตรกรมีช่วงระยะเวลาในการจับปลา 2.75 เดือน ต่ำสุด ไม่จับปลาในช่วงที่ 1 สูงสุด 8 เดือน

และเกษตรกรจับปลาในช่วงที่ 2 ในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนธันวาคม โดยเกษตรกรร้อยละ 76.5 มีช่วงระยะเวลาในการจับปลา 1-3 เดือน รองลงมาร้อยละ 3.3 มีช่วงระยะเวลาในการจับปลา 4-6 เดือน ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ไม่จับปลาในช่วงที่ 2 และที่มีช่วงระยะเวลาในการจับปลามากกว่า 6 เดือน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และ 0.4 โดยเกษตรกรมีช่วงระยะเวลาในการจับปลาเฉลี่ย 4.09 เดือน ต่ำสุด ไม่จับปลาในช่วงที่ 2 สูงสุด 8 เดือน ทั้งนี้เนื่องจากช่วงระยะเวลาในการจับปลาของเกษตรกรจะขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือประมงแต่ละชนิดในการจับปลา เพราะเครื่องมือประมงแต่ละชนิดใช้ช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันในการจับปลา

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพการจับปลา

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. แรงจูงใจในการจับปลา		
พ่อ-แม่ บรรพบุรุษ	180	74.1
เพื่อนชาวประมง	62	25.5
เจ้าหน้าที่ประมง	1	0.4
2. วัตถุประสงค์การจับปลา		
บริโภคในครัวเรือน	95	39.1
จำหน่าย	62	25.5
บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย	86	35.4
3. ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน		
น้อยกว่า 3 ชั่วโมง	59	24.3
3-5 ชั่วโมง	83	34.2
6-8 ชั่วโมง	68	28.0
มากกว่า 8 ชั่วโมง	33	13.6
สูงสุด 12 ชั่วโมง		
ต่ำสุด 1 ชั่วโมง		
เฉลี่ย 5.65 ชั่วโมง		
4. จำนวนวันออกจับปลาในรอบเดือน		
น้อยกว่า 10 วัน	83	34.2
10-15 วัน	64	26.3
16-20 วัน	52	21.4
มากกว่า 20 วัน	44	18.1
สูงสุด 31 วัน		
ต่ำสุด 2 วัน		
เฉลี่ย 15.62 วัน		

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพการจับปลา (ต่อ)

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์การจับปลา		
ไม่มีประสบการณ์	5	2.1
มีประสบการณ์	238	97.9
น้อยกว่า 10 ปี	107	44.0
10-15 ปี	24	9.9
16-20 ปี	44	18.1
มากกว่า 20 ปี	63	25.9
สูงสุด 52 ปี		
ต่ำสุดไม่มีประสบการณ์		
เฉลี่ย 16.84 ปี		
6. วิธีการจับปลา		
ไม่ใช้เครื่องมือประมง	14	5.8
ใช้เครื่องมือประมง	229	94.2
7. จำนวนเรือประมง		
ไม่มีเรือประมง	48	19.8
มีเรือประมง	195	80.2
1 ลำ	186	76.5
2 ลำ	8	3.3
3 ลำ	1	0.4
สูงสุด 3 ลำ		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีเรือ 1 ลำ		
เฉลี่ย 0.84 ลำ		
8. เครื่องมือประมงที่ใช้ในการจับปลา ¹		
ข่าย	122	50.2
อีหลง	94	38.7
แห	39	16.05
เบ็ดคัน	32	13.2
อีถ้ายอง	26	11.7

¹ เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพการจับปลา (ต่อ)

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
แห	39	16.05
เบ็ดคัน	32	13.2
อีล่ายอง	26	11.7
ลอบ	19	7.8
ลัน	16	6.6
เบ็ดราว	8	3.3
อีโง่	7	2.9
อื่นๆ	6	4.5
9. ช่วงระยะเวลาในการจับปลา		
1) ระยะเวลาในการจับปลาช่วงที่ 1		
ไม่จับปลา	107	44.0
จับปลา	136	56.0
1-2 เดือน	15	6.2
3-4 เดือน	37	15.2
มากกว่า 4 เดือน	84	34.6
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 8 เดือน		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่จับปลา 1 เดือน		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 0.12 เดือน		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่จับปลา 2.75 เดือน		
2) ระยะเวลาในการจับปลาช่วงที่ 2		
ไม่จับปลา	48	19.6
จับปลา	195	80.2
1-3 เดือน	186	76.5
4-6 เดือน	8	3.3
มากกว่า 6 เดือน	1	0.4
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 8 เดือน		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่จับปลา 1 เดือน		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 0.15 เดือน		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่จับปลา 4.09 เดือน		

4.2.2 ปริมาณปลาที่จับได้

ผลการศึกษาปริมาณปลาที่จับได้ในแต่ละประเดือน มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.4

1) ปริมาณปลาที่จับได้ในปี พ.ศ. 2545 เกษตรกรร้อยละ 47.3 จับปลาได้ 100-500 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 23.5 จับปลาได้มากกว่า 800 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จับปลาได้ 501-800 และ น้อยกว่า 100 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 19.3 และ 7.8 ตามลำดับ โดยมีปริมาณปลาจับได้เฉลี่ย 678.81 กิโลกรัม ต่ำสุด จับปลาไม่ได้ สูงสุด 4,500 กิโลกรัม

2) ปริมาณปลาที่จับได้ในปี พ.ศ. 2546 เกษตรกรร้อยละ 46.5 จับปลาได้ 100-500 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 23.5 จับปลาได้มากกว่า 800 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จับปลาได้ 501-800 และ น้อยกว่า 100 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 19.8 และ 8.2 ตามลำดับ โดยมีปริมาณปลาจับได้เฉลี่ย 669.88 กิโลกรัม ต่ำสุด จับปลาไม่ได้ สูงสุด 4,500 กิโลกรัม

3) ปริมาณปลาที่จับได้ในปี พ.ศ. 2547 เกษตรกรร้อยละ 45.7 จับปลาได้ 100-500 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 25.5 จับปลาได้มากกว่า 800 กิโลกรัม ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จับปลาได้ 501-800 และ น้อยกว่า 100 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 18.9 และ 8.6 ตามลำดับ โดยมีปริมาณปลาจับได้เฉลี่ย 690.49 กิโลกรัม ต่ำสุด จับปลาไม่ได้ สูงสุด 4,500 กิโลกรัม

เกษตรกรจับปลาได้ปริมาณที่แตกต่างกันในแต่ละปี เนื่องจากสภาพความสมบูรณ์ของแหล่งน้ำมีความแตกต่างกันตามปริมาณน้ำของบึงละหาน ซึ่งปีไหนปริมาณน้ำหลากมากเกษตรกรสามารถจับปลาได้ในปริมาณมากและเกษตรกรมีการใช้เครื่องมือประมงที่แตกต่างกันไป โดยที่เกษตรกรใช้เครื่องมืออีหลง และข่าย ในการจับปลาสามารถจับปลาได้ปริมาณมากกว่าเพราะสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งในเวลากลางวันและกลางคืน

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปริมาณปลาที่จับได้

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. ปริมาณปลาที่จับได้ในปี พ.ศ. 2545		
จับไม่ได้	5	2.1
จับได้	238	97.9
น้อยกว่า100 กิโลกรัม	19	7.8
100-500 กิโลกรัม	115	47.3
501-800 กิโลกรัม	47	19.3
มากกว่า 800 กิโลกรัม	57	23.5
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 4,500 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่จับได้ 9 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 678.81 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่จับได้ 693.07 กิโลกรัม		
2. ปริมาณปลาที่จับได้ในปีพ.ศ. 2546		
จับไม่ได้	5	2.1
จับได้	238	97.9
น้อยกว่า100 กิโลกรัม	20	8.2
100-500 กิโลกรัม	113	46.5
501-800 กิโลกรัม	48	19.8
มากกว่า 800 กิโลกรัม	57	23.5
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 4,500 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่จับได้ 9 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 669.88 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่จับได้ 683.95 กิโลกรัม		

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามปริมาณปลาที่จับได้ (ต่อ)

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
3. ปริมาณปลาที่จับได้ในปี พ.ศ. 2547		
จับไม่ได้	3	1.2
จับได้	240	98.8
น้อยกว่า 100 กิโลกรัม	21	8.6
100-500 กิโลกรัม	111	45.7
501-800 กิโลกรัม	46	18.9
มากกว่า 800 กิโลกรัม	62	25.5
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 4,500 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 กิโลกรัม		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่จับได้ 9 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 690.49 กิโลกรัม		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่จับได้ 699.13 กิโลกรัม		

4.2.3 ชนิดปลาที่จับได้

ผลการศึกษานชนิดปลาที่จับได้ มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 10

1) ชนิดปลาที่จับได้แต่ละวัน โดยเกษตรกรจับปลาได้ชนิดต่าง ๆ ดังนี้

(1) ปลาหมอช้างเหยียบ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 77.0 จับได้ปลาหมอช้างเหยียบ โดยเกษตรกรใช้อีหลง ลอบ และเบ็ดเป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี

(2) ปลาสร้อยนกเขา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.1 จับได้ปลาสร้อยนกเขา โดยเกษตรกรใช้ข่าย อีหลง อีโง่ อีลายอง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้มากในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม

(3) ปลาไส้ตัน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 70.0 จับได้ปลาไส้ตัน โดยเกษตรกรใช้ข่าย อีหลง อีลายอง อีโง่ และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้มากในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม

- (4) **ปลาสร้อยขาว** เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 64.6 จับได้ปลาสร้อยขาว โดยเกษตรกรใช้ข่าย อีหลง อีลำยอง อีโง่ง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้มากในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม
- (5) **ปลาตลาด** เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 60.1 จับได้ปลาตลาด โดยเกษตรกรใช้เบ็ดราว อีหลง อีลำยอง อีโง่ง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (6) **ปลานิล** เกษตรกรร้อยละ 54.3 จับได้ปลานิล โดยเกษตรกรใช้ อีหลง อีลำยอง อีโง่ง ลอบและแห เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (7) **ปลาช่อน** เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 46.9 จับได้ปลาช่อน โดยเกษตรกรใช้ เบ็ดคัน อีหลง อีลำยอง อีโง่ง ลอบและแห เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (8) **ปลาตะเพียนขาว** เกษตรกรร้อยละ 39.9 จับได้ปลาตะเพียนขาว โดยเกษตรกรใช้ ข่าย อีโง่ง อีหลง อีลำยอง ลอบและแห เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (9) **ปลานู๋** เกษตรกรร้อยละ 37.9 จับได้ปลานู๋ โดยเกษตรกรใช้ อีหลง อีลำยอง อีโง่ง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (10) **ปลาแขยง** เกษตรกรร้อยละ 35.4 จับได้ปลาแขยง โดยเกษตรกรใช้ ข่าย เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้มากในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม
- (11) **ปลาตะเพียนทราย** เกษตรกรร้อยละ 28.8 จับได้ปลาตะเพียนทราย โดยเกษตรกรใช้ ข่าย เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (12) **ปลากระสง** เกษตรกรร้อยละ 18.1 จับได้ปลากระสง โดยเกษตรกรใช้ อีหลง อีลำยอง อีโง่ง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี
- (13) **ปลาช่า** เกษตรกรร้อยละ 16.0 จับได้ปลาช่า โดยเกษตรกรใช้ ข่าย อีหลง อีลำยอง อีโง่ง และลอบ เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้มากในฤดูน้ำหลากระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม
- (14) **ปลานวลจันทร์เทศ** เกษตรกร ร้อยละ 8.6 จับได้ปลานวลจันทร์เทศ โดยเกษตรกรใช้ ข่าย อีโง่ง อีหลง อีลำยอง ลอบและแห เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลาได้ตลอดทั้งปี

(15) ปลาชี่สกเทศ เกษตรกร ร้อยละ 6.6 จับได้ปลาชี่สกเทศ โดยเกษตรกร ใช้ ข่าย อีหลง อีล่ายอง อีโง่ ลอบและแห เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งเกษตรกรสามารถจับปลา ได้ตลอดทั้งปี

(16) ปลาชนิดอื่นๆ เกษตรกร ร้อยละ 18.1 จับได้ปลาชนิดอื่นๆ โดยเกษตรกร ใช้ เบ็ดคัน เบ็ดราว อีหลง อีล่ายอง อีโง่ ลอบ และลัน เป็นเครื่องมือในการจับปลา ซึ่งปลาชนิดอื่นๆ ที่จับได้ ได้แก่ ปลากระสูบ ปลาคูกอูย ปลาคูกด้าน กระทิง และปลาไหล โดยเกษตรกรสามารถจับ ปลาได้ตลอดทั้งปี

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามชนิดปลาที่จับได้

สภาพการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. ชนิดปลาที่จับได้ ¹		
ปลาหมอช้างเหยียบ	187	77.0
ปลาสร้อยนกเขา	185	76.1
ปลาไส้ตัน	170	70.0
ปลาสร้อยขาว	157	64.6
ปลาสลาด	146	60.1
ปลานิล	132	54.3
ปลาช่อน	114	46.9
ปลาตะเพียนขาว	97	39.9
ปลานู๋	92	37.9
ปลาแขยง	86	35.4
ปลาตะเพียนทราย	70	28.8
ปลากระสง	44	18.1
ปลาชนิดอื่นๆ	44	18.1
ปลาช่า	39	16.0
ปลานวลจันทร์เทศ	21	8.6
ปลาชี่สกเทศ	16	6.6

¹ เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2.4 การใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้

ผลการศึกษาการใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้ของเกษตรกรในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.6

1) **บริโภคในครัวเรือน** เกษตรกรร้อยละ 35.8 บริโภคปลาที่จับได้ 41-60 % รองลงมา ร้อยละ 23.9 บริโภคปลาที่จับได้ 20-40 % ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่บริโภคปลาที่จับได้น้อยกว่า 20 % และที่บริโภคปลาที่จับได้มากกว่า 60 % คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 17.3 โดยเกษตรกรบริโภคปลาที่จับได้บริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 50.2 % ต่ำสุด 0 % สูงสุด 100 % ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้ สำหรับบริโภคในครัวเรือน 41-60 % เพราะว่าง่ายที่จะจับปลาในบึงละหานทำอาชีพจับปลาเพื่อเป็นอาชีพเสริม

(1) **จำหน่าย** เกษตรกรร้อยละ 39.1 จำหน่ายปลาที่จับได้มากกว่า 60 % รองลงมา ร้อยละ 28.4 จำหน่ายปลาที่จับได้ 41-60 % ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จำหน่ายปลาที่จับได้ 20-40 % และที่จำหน่ายปลาที่จับได้น้อยกว่า 20 % คิดเป็นร้อยละ 20.6 และ 11.9 โดยเกษตรกรจำหน่ายปลาที่จับได้เฉลี่ย 47.5 % ต่ำสุด 0 % สูงสุด 95 %

(2) **บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย** เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.7 ไม่นำปลามาใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายปลาที่จับได้ ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่นำปลามาใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายปลาที่จับได้ 20-40 % คิดเป็นร้อยละ 3.2 โดยเกษตรกรนำปลามาใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายปลาที่จับได้เฉลี่ย 11.3 % ต่ำสุด 0 % สูงสุด 30 %

2) **การจำหน่ายปลา** เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 65.4 จำหน่ายปลาโดยการขายปลีก รองลงมา ร้อยละ 19.8 จำหน่ายปลาโดยการขายส่งให้พ่อค้าคนกลาง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่จำหน่ายปลาโดยการขายปลีกและขายส่งให้พ่อค้าคนกลาง และที่ไม่จำหน่าย คิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 11.5 และ 3.3 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายปลาโดยการขายปลีก โดยเกษตรกรจะนำปลาไปจำหน่ายเองที่ตลาดสดประจำหมู่บ้านหรือเร่ขายตามหมู่บ้านต่าง ๆ

3) **รายได้จากการจำหน่ายปลาในปี พ.ศ. 2545-2547** เกษตรกรร้อยละ 49.4 มีรายได้จากการจำหน่ายปลาน้อยกว่า 40,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 18.5 มีรายได้จากการจำหน่ายปลา 40,000-60,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีรายได้จากการจำหน่ายปลามากกว่า 80,000 บาท ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายปลา และที่มีรายได้จากการจำหน่ายปลา 60,001-80,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.9 7.8 และ 7.4 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายปลาเฉลี่ย 50,373.68 บาท ต่ำสุด ไม่มีรายได้ สูงสุด 324,000 บาท

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพการใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้

การใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. การใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้(เปอร์เซ็นต์)		
1.1 บริโภคในครัวเรือน		
บริโภคในครัวเรือนน้อยกว่า 20 %	55	22.6
บริโภคในครัวเรือน 20-40 %	58	23.9
บริโภคในครัวเรือน 41-60 %	87	35.8
บริโภคในครัวเรือนมากกว่า 60 %	43	17.3
สูงสุด 100 %		
ต่ำสุด 0 %		
เฉลี่ย 50.2 %		
1.2 จำหน่าย		
จำหน่ายน้อยกว่า 20 %	29	11.9
จำหน่าย 20-40 %	50	20.6
จำหน่าย 41-60 %	69	28.4
จำหน่ายมากกว่า 60 %	95	39.1
สูงสุด 95 %		
ต่ำสุด 0 %		
เฉลี่ย 47.5 %		
1.3 บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย		
ไม่นำปลามาใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย	235	96.7
บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย 20-40 %	8	3.2
สูงสุด 30 %		
ต่ำสุด 0 %		
เฉลี่ย 11.3 %		

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพการใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้ (ต่อ)

การใช้ประโยชน์จากปลาที่จับได้	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
2. การจำหน่ายปลา		
ขายปลีก	159	65.4
ขายส่ง	48	19.8
ขายปลีกและขายส่ง	28	11.5
ไม่ขาย	8	3.3
3. รายได้จากการจำหน่ายปลาในปี พ.ศ. 2545-2547		
ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายปลา	19	7.8
มีรายได้จากการจำหน่ายปลา	224	92.2
น้อยกว่า 40,000 บาท	120	49.4
40,000-60,000 บาท	45	18.5
60,001-80,000 บาท	18	7.4
มากกว่า 80,000 บาท	41	16.9
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 324,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีรายได้ 2,000 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 50,373.68 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีรายได้ 60,966.54 บาท		

4.2.5 ค่าใช้จ่ายในการจับปลา

ผลการศึกษาค่าใช้จ่ายในการจับปลาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.7

1) ค่าใช้จ่ายในการจับปลาปี พ.ศ. 2545-2547

(1) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เกษตรกรร้อยละ 37.4 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการจับปลา 1,000-3,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.8 ไม่มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการจับปลา ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการจับปลามากกว่า 5,000 บาท 3,001-5,000 บาท และที่มีค่า

น้ำมันเชื้อเพลิงในการจับปลาน้อยกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.9 13.2 และ 12.7 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงในการจับปลาเฉลี่ย 3,159.83 บาท ต่ำสุด ไม่มีค่าใช้จ่าย สูงสุด 36,000 บาท

(2) ค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 72.4 ไม่มีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง รองลงมาร้อยละ 10.7 มีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมงน้อยกว่า 1,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง 1,000-3,000 บาท มากกว่า 5,000 บาท และ 3,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.5 4.1 และ 3.3 ตามลำดับ ซึ่งค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง ได้แก่ ค่าข่าย ค่าอิหลง ค่าเบ็ด ค่าลอบ เป็นต้น โดยเกษตรกรมีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมงเฉลี่ย 729.37 บาท ต่ำสุด ไม่มีค่าใช้จ่าย สูงสุด 12,750 บาท

(3) ค่าซ่อมแซมเรือ เกษตรกรร้อยละ 44.0 ไม่มีค่าซ่อมแซมเรือ รองลงมาร้อยละ 21.4 มีค่าซ่อมแซมเรือ 500-1,000 บาท และน้อยกว่า 500 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีค่าซ่อมแซมเรือมากกว่า 1,500 บาท และ 1001-1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.7 และ 6.2 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าซ่อมแซมเรือเฉลี่ย 631.73 บาท ต่ำสุด ไม่มีค่าซ่อมแซมเรือ สูงสุด 6,500 บาท

(4) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เกษตรกรร้อยละ 58.8 ไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ รองลงมาร้อยละ 20.6 มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ 1,000-3,000 บาท ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆน้อยกว่า 1,000 บาท 3,001-5,000 บาท และ มากกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 9.1 6.6 และ 4.9 ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ได้แก่ ค่าอาหารเครื่องดืม โดยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เฉลี่ย 1,102.18 บาท ต่ำสุด ไม่มีค่าใช้จ่าย สูงสุด 12,500 บาท

(5) ค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลา เกษตรกรร้อยละ 33.3 มีค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลาน้อยกว่า 3,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.7 มีค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลามากกว่า 8,000 บาท ส่วนที่เหลือมีค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลา 5,001-8,000 บาท และ 3,000-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.1. และ 16.9 ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลาเฉลี่ย 8,140.36 บาท ต่ำสุด 200 บาท สูงสุด 81,420 บาท

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการจับปลา

ค่าใช้จ่าย	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. ค่าใช้จ่ายในการจับปลาปี พ.ศ. 2545-2547		
1) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง		
ไม่มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	48	19.8
มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	195	80.2
น้อยกว่า 1,000 บาท	31	12.7
1,000-3,000 บาท	91	37.4
3,001-5,000 บาท	32	13.2
มากกว่า 5,000 บาท	41	16.9
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 36,000 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 100 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 3,159.83 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 5,400.04 บาท		
2) ค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง		
ไม่มีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง	176	72.4
มีค่าอุปกรณ์เครื่องมือประมง	67	27.6
น้อยกว่า 1,000 บาท	26	10.7
1,000-3,000 บาท	23	9.5
3,001-5,000 บาท	8	3.3
มากกว่า 5,000 บาท	10	4.1
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 12,750 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีค่าอุปกรณ์ 200 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 729.37 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีค่าอุปกรณ์ 3,430.62 บาท		

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการจับปลา (ต่อ)

ค่าใช้จ่าย	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
3) ค่าซ่อมแซมเรือ		
ไม่มีค่าซ่อมแซมเรือ	107	44.0
มีค่าซ่อมแซมเรือ	136	56.0
น้อยกว่า 500 บาท	43	17.7
500-1,000 บาท	52	21.4
1,001-1,500 บาท	15	6.2
มากกว่า 1,500 บาท	26	10.7
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 6,500 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีค่าซ่อมแซม 100 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 631.73 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีค่าซ่อมแซม 1,698.26 บาท		
4) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ		
ไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ	143	58.8
มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ	100	41.2
น้อยกว่า 1,000 บาท	22	9.1
1,000-3,000 บาท	50	20.6
3,001-5,000 บาท	16	6.6
มากกว่า 5,000 บาท	12	4.9
สูงสุดของตัวอย่างทั้งหมด 12,500 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างทั้งหมด 0 บาท		
ต่ำสุดของตัวอย่างที่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ 200 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างทั้งหมด 1,102.18 บาท		
เฉลี่ยของตัวอย่างที่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ 3,390.11 บาท		

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการจับปลา (ต่อ)

ค่าใช้จ่าย	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
5) ค่าใช้จ่ายรวมในการจับปลา		
น้อยกว่า 3,000 บาท	81	33.3
3,000-5,000 บาท	41	16.9
5,001-8,000 บาท	42	18.1
มากกว่า 8,000 บาท	79	31.7
สูงสุด 81,420 บาท		
ต่ำสุด 200 บาท		
เฉลี่ย 8,140.36 บาท		

4.2.6 การเพิ่มขึ้น ลดลงของชนิดปลา

ผลการศึกษาการเพิ่มขึ้น ลดลงของชนิดปลาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.8

1) ชนิดปลาที่เคยจับได้จากบึงละหานแต่ในปัจจุบันหายไป เกษตรกรร้อยละ 51.0 ระบุว่า เป็นปลาชะโด รองลงมาร้อยละ 38.3 ระบุว่า เป็นปลาเค้า ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ระบุว่า เป็นปลารากกล้วย คิดเป็นร้อยละ 10.7 ซึ่งจากการสอบถามชาวประมง พบว่า ปลาชะโด ในปัจจุบัน เกษตรกรไม่สามารถจับได้ ทั้งนี้สาเหตุดังกล่าวเนื่องจากเกษตรกรระบุว่า ในอดีตชาวบ้านนิยมจับ และบริโภคปลาชะโด (ปลาลูกคด) ซึ่งในการจับปลาต้องมีการฆ่าพ่อ แม่ปลาชะโดเสียก่อน ทำให้พ่อ แม่พันธุ์ปลาชะโดมีจำนวนลดลง

2) ปลาชนิดใหม่ที่จับได้ เกษตรกรร้อยละ 39.5 ระบุว่า เป็นปลาชุกเทศ รองลงมาร้อยละ 29.6 ระบุว่า เป็นปลานิล ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ระบุว่า เป็นปลานวลจันทร์เทศ ปลาแรด และปลาจะละเม็ดน้ำจืด คิดเป็นร้อยละ 20.6 8.2 และ 2.1 ตามลำดับ ซึ่งเป็นชนิดปลาที่ได้จากการปล่อยเพิ่มเติมโดยหน่วยงานกรมประมง ซึ่งพบว่าเป็นชนิดพันธุ์ปลาที่ได้จากการปล่อยเพิ่มเติมโดยสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ

3) ชนิดปลาที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ 39.1 ระบุว่า เป็นปลาหมอช้างเหยียบ รองลงมาร้อยละ 25.1 ระบุว่า เป็นปลาปักเป้า ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ระบุว่า เป็นปลาไส้ตัน ปลาปลาสร้อยนกเขา และ สร้อยขาว คิดเป็นร้อยละ 21.4 9.1 และ 5.4 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการ

สัมภาษณ์ชาวประมงที่มีอายุมากกว่า 50 ปี และจับสัตว์น้ำมานานกว่า 20 ปี โดยนันทวรรณ ประภามณฑล (2544) พบว่าปัจจุบันน้ำในบึงละหานมีความเค็มมากขึ้นกว่าในอดีต และกรมประมง (2539) ได้ทำการศึกษาผลของความเค็ม และ pH ของน้ำต่อการเจริญเติบโตและอัตราการรอดตายของปลาเศรษฐกิจบางชนิด พบว่าระดับความเค็มของน้ำที่สูงขึ้นทำให้ปลาบางชนิด เช่น ปลาหมอช้างเหยียบ ปลาปักเป้า ปลาหมอไทย มีจำนวนมากขึ้น

4) ชนิดปลาที่มีปริมาณลดลง เกษตรกรร้อยละ 24.7 ระบุว่าปลาบู่ รองลงมาร้อยละ 18.9 ระบุว่าปลากระทิง ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ระบุว่าปลาอุกอุย ปลาช่อน ปลากระสง ปลาอุกค้ำ และปลากดเหลือง คิดเป็นร้อยละ 14.8 12.4 11.1 9.9 และ 8.2 ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรระบุว่าจากการขุดลอกบึงละหาน โดยกรมชลประทานและกรมประมง เพื่อเพิ่มระดับกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตรกรรมและการอุปโภค บริโภค สภาพโดยทั่วไปของบึงละหานมีการเปลี่ยนแปลงทำให้การปลาแต่ละชนิดดังกล่าวสามารถขยายพันธุ์ลดลง

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการระบุว่าปริมาณปลาเพิ่มขึ้น ลดลง

การเพิ่มขึ้น ลดลงของชนิดปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
ชนิดปลาที่เคยจับได้จากบึงละหานในปัจจุบัน		
1. หายไป ¹		
ปลาชะโด	124	51.0
ปลาเค้า	93	38.3
ปลารากกล้วย	26	10.7
2. ปลาชนิดใหม่ที่จับได้ ¹		
ปลายี่สกเทศ	96	39.5
ปลานิล	72	29.6
ปลานวลจันทร์เทศ	50	20.6
ปลาแรด	20	8.2
ปลาจะละเม็ดน้ำจืด	5	2.1
ชนิดปลาที่มีปริมาณ		
3. เพิ่มขึ้น ¹		
ปลาหมอช้างเหยียบ	95	39.1
ปลาปักเป้า	61	25.1
ปลาไส้ตัน	52	21.4
ปลาสร้อย		
นกเขา	22	9.1
ปลาสร้อยขาว	13	5.4
4. ชนิดปลาที่มีปริมาณลดลง ¹		
ปลานู๋	60	24.7
ปลากระทิง	46	18.9
ปลาคูกอูย	36	14.8
ปลาช่อน	30	12.4
ปลากระสง	27	11.1
ปลาคูกค้ำ	24	9.9
ปลาคคเหลือ	20	8.2

¹เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2.7 สภาพปัญหาในการจับปลา

ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการจับปลาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 14

1) ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำลดลง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 82.7 ประสบปัญหา เรื่องชนิดพันธุ์สัตว์น้ำลดลง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรพบว่าชนิดพันธุ์สัตว์น้ำหลายชนิดมีจำนวนลดลง เช่น ปลาชะโด ซึ่งปัจจุบันไม่สามารถจับได้เลย ปลาเก๋า ปลาคูขุย ปลาคูก้าน และปลาช่อน จับได้จำนวนลดลง

2) ปริมาณพันธุ์ปลาหลายชนิดมีจำนวนลดลง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 81.9 ประสบปัญหา เรื่องปริมาณพันธุ์ปลาหลายชนิดมีจำนวนลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการจับปลาของเกษตรกรมีการจับโดยไม่มีการควบคุม มีการจับปลาในฤดูน้ำแดง ซึ่งเป็นช่วงฤดูปลามีไข่ ทำให้ปริมาณพันธุ์ปลาหลายชนิดมีจำนวนลดลง เช่น ปลานู ปลากะทิง ปลาคูขุย ปลาช่อน ปลากะพง ปลาคูก้าน และปลากดเหลือง

3) ชาวประมงมีจำนวนมากขึ้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 65.5 ประสบปัญหา เรื่องชาวประมงมีจำนวนมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชาวประมงมีจำนวนมากขึ้นและมีการจับปลาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประสบปัญหาในการจับปลาได้น้อยลง

4) เกิดลมมรสุมไม่มีที่กำบังลมทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจับปลา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 62.1 ประสบปัญหาเรื่องปัญหาจากลมมรสุมไม่มีที่กำบังลมทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจับปลา ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานราชการ เช่น กรมประมง กรมชลประทาน ได้มีการกำจัดวัชพืชและขุดลอกบึงละหานเพื่อเพิ่มปริมาณการกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตร และประปา ทำให้เกษตรกรไม่มีที่จอดเรือเพื่อกำบังลมเมื่อมีกระแสมแรง

5) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำเครื่องมือประมงมีราคาแพง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.8 ประสบปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำเครื่องมือประมงมีราคาแพง ทั้งนี้เนื่องจากการจับปลาของเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือประมงในการจับปลาจึงต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำเครื่องมือประมง ในขณะที่ปริมาณปลาที่จับได้ลดลงและราคาปลาเท่าเดิม หรือมีแนวโน้มว่าจะลดลง ทำให้เกษตรกรต้องประสบปัญหาเรื่องต้นทุนในการซื้อวัสดุอุปกรณ์

6) สนมและพืชน้ำในบึงละหานมีปริมาณมากขึ้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.4 ประสบปัญหา เรื่องสนมและพืชน้ำในบึงละหานมีปริมาณมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อสนมและพืชน้ำในบึงละหานมีปริมาณมากขึ้น ทำให้เกษตรกรที่ใช้เครื่องมือประมง ข่าย มีพื้นที่ในการลงข่ายน้อยลง ซึ่งจะส่งผลให้จับปลาได้ปริมาณลดลง

7) การสูญเสียเครื่องมือประมงในช่วงฤดูที่มีมรสุม เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.3 ประสบปัญหาเรื่องการสูญเสียเครื่องมือประมงในช่วงฤดูที่มีมรสุม เนื่องจาก

ในช่วงฤดูที่มีมรสุมมีกระแสลมแรงเครื่องมือประมงที่ใช้ในการจับปลาโดนกระแสลมแรงพัดพาสูญหาย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจับปลา

8) การจับปลาเกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.7 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรขาดความเข้าใจในเรื่องการจับปลาที่เกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ และการเพิ่มมากขึ้นของจำนวนเกษตรกรที่จับปลาทำให้ความต้องการอาหารโปรตีนจากสัตว์น้ำของประชากรมากขึ้น จึงมีการจับปลาที่เกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ

9) เครื่องมือในการทำประมงถูกขโมย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 30.5 ประสบปัญหา

10) น้ำเน่าในบึงสะพานบางฤดูกาล เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 22.2 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อเกิดน้ำเน่าเสียในบึงสะพานทำให้ปลาที่จับได้จากเครื่องมือประมงชนิดต่างๆ ตายและเกิดการเน่าเสีย ทำให้เกษตรกรขายปลาได้ในราคาต่ำ

11) มีการจับปลาที่ขาดการจัดการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 15.6 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐยังไม่ทั่วถึง และเกษตรกรที่จับปลาเห็นว่าควรมีการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์และมีการห้ามจับปลาในฤดูปลาไม่ว่าง

12) ปริมาณน้ำในบึงสะพานเพิ่มขึ้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 14.0 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อปริมาณน้ำในบึงสะพานเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการกระจายตัวของปลาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรจับปลาได้ปริมาณลดลง

13) น้ำในบึงสะพานเค็มบางฤดูกาล เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.2 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อระดับความเค็มของน้ำในบึงสะพานสูงในบางฤดูกาลทำให้ปลากินเนื้อบางชนิดเพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น ปลาหมอช้างเหยียบ ปลากระสูบจุด ปลาปักเป้า และปลาหมอไทย ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณปลากินพืชมีจำนวนลดลง (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532)

14) การชะล้างของสารปราบศัตรูพืชทำให้ปลาและสัตว์น้ำในบึงสะพานตาย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 12.3 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรทราบถึงผลกระทบของสารปราบศัตรูพืชที่มีต่อสัตว์น้ำในบึงสะพาน เช่น ทำให้ปลาเป็นแผล ทำให้สัตว์น้ำในบึงสะพานตาย

15) เจ้าหน้าที่ห้ามจับปลา เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 9.5 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่เข้าใจถึงข้อกำหนดที่หน่วยงานภาครัฐใช้ในการจัดการควบคุมดูแลการจับปลา

16) ระยะเวลาไกลเพราะการย้ายพื้นที่ลงเรือ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 8.6 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการย้ายพื้นที่ลงเรือเมื่อมี

การเปลี่ยนสถานที่จำหน่ายปลา ซึ่งเกษตรกรมีการย้ายในฤดูน้ำหลากเพราะสามารถจับปลาได้ในปริมาณมากต้องรีบจำหน่ายปลา เพื่อป้องกันการเน่าเสีย

17) จำนวนแรงงานในการจับปลามีจำกัด เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 7.4 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากการจับปลาในขั้นตอนการจับปลาแต่ละวัน ใช้แรงงาน 1 หรือ 2 คน และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานตัวเองหรือใช้แรงงานในครัวเรือนสำหรับการจำหน่ายปลา ซึ่งเกษตรกรเห็นว่าไม่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงาน

18) การใช้เครื่องมือผิดประเภทจับปลาและสัตว์น้ำ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 5.3 ประสบปัญหา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่เข้าใจถึงข้อกำหนดที่หน่วยงานภาครัฐ ใช้ในการจัดการควบคุมดูแลการจับปลา เช่น การใช้เครื่องมือประมงที่เป็นลักษณะก้างก้นทางเดินของสัตว์น้ำ ซึ่งจะขัดขวางการเดินทางของสัตว์น้ำเพื่อการผสมพันธุ์วางไข่ในฤดูน้ำหลาก ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 มาตรา 22 ห้ามมิให้บุคคลใด ติดตั้ง วาง หรือสร้าง เขื่อน ทำนบ รั้ว เครื่องมือที่เป็นได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือกระทำการเช่นว่านั้นเพื่อประโยชน์แก่การกสิกรรมในที่ดินอันบุคคลถือกรรมสิทธิ์

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามสภาพปัญหาในการจับปลา

ปัญหาในการจับปลา	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. ปัญหาในการจับปลา ¹		
ชนิดพันธุ์สัตว์น้ำลดลง	201	82.7
ปริมาณพันธุ์ปลาหลายชนิดมีจำนวนลดลง	199	81.9
ชาวประมงมีจำนวนมากขึ้น	158	65.5
เกิดลมมรสุมไม่มีที่กำบังลมทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจับปลา	151	62.1
วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทำเครื่องมือประมงมีราคาแพง	138	56.8
สนมและพีชน้ำในบึงละหานมีปริมาณมากขึ้น	137	56.4
การสูญเสียเครื่องมือประมงในช่วงฤดูที่มีมรสุม	132	54.3
การจับปลาเกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ	77	31.7
เครื่องมือที่ใช้ในการทำประมงถูกขโมย	74	30.5
น้ำเน่าในบึงละหานบางฤดูกาล	54	22.2
มีการจับปลาที่ขาดการจัดการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	38	15.6
ปริมาณน้ำในบึงละหานเพิ่มขึ้น	34	14.0
น้ำในบึงละหานเต็มบางฤดูกาล	32	13.2
การชะล้างของสารปราบศัตรูพืชทำให้ปลาและสัตว์น้ำใน บึงละหานตาย	30	12.3
เจ้าหน้าที่ห้ามจับปลา	23	9.5
ระยะทางไกลเพราะการย้ายพื้นที่ลงเรือ	21	8.6
จำนวนแรงงานในการจับปลามีจำกัด	18	7.4
การใช้เครื่องมือผิดประเภทจับปลาและสัตว์น้ำ	13	5.3

¹เกษตรกร 1 รายสามารถให้คำตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2.7 การได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา

ผลการศึกษารับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลาของเกษตรกรตามแหล่งความรู้ ในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.10

1) หน่วยงาน/องค์กรที่ให้การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา

เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 74.5 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 25.5 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(1) สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรร้อยละ 19.3 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่ทำงานด้านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่สามารถให้การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจับปลาได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง

(2) ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรเพียงร้อยละ 2.9 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์ป้องกันฯ มีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลาในหมู่บ้านรอบบึงละหานได้ประมาณปีละ 1 ครั้ง ในขณะที่จำนวนหมู่บ้านรอบบึงละหานนั้นมีจำนวนถึง 20 หมู่บ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่จากศูนย์ป้องกันฯ ไม่สามารถเข้าไปได้ทุกหมู่บ้าน หรือบางครั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมในหมู่บ้านแต่เกษตรกรออกทำการประมง

(3) สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรร้อยละ 11.9 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมหน้าที่หลักของสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิคือการวิจัยด้านการประมงและผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยในแหล่งน้ำสาธารณะ ในจังหวัดชัยภูมิ จึงไม่สามารถให้การส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลาได้อย่างทั่วถึง

2) วิธีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา ประกอบด้วย

(1) การส่งเสริมรายบุคคล

(1.1) การเข้าไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรงที่สำนักงาน เกษตรกรเพียงร้อยละ 0.8 เคยเข้าไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรใช้เวลาที่ว่างจากการจับปลาในช่วงเวลา 10.00-14.00 นาฬิกา เพื่อจัดเตรียมเครื่องมือประมงสำหรับการจับปลาในอนเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรงที่สำนักงาน

(1.2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมในหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 14.8 เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริม ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีอาชีพเสริมในด้านการทำการเกษตรออกไปประกอบอาชีพ และเกษตรกรส่วนใหญ่ออกไปจับปลาในช่วงเวลา 06.00-10.00 และ 14.00-18.00 นาฬิกา และใช้เวลาที่เหลือในช่วงเวลา 10.00-11.4.00 นาฬิกา ทำธุระส่วนตัวและการจัดเตรียม

เครื่องมือประมงสำหรับการจับปลาในตอนเย็นเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา ทำให้เมื่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้ามาส่งเสริมในหมู่บ้านจึงไม่พบเกษตรกร

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม ประกอบด้วย

(2.1) การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา เกษตรกรร้อยละ 4.5 เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรม โดยมีเจ้าหน้าที่จากกรมประมงเข้าไปปรับสมัครเกษตรกรในพื้นที่ แต่ส่วนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเพราะตัวเกษตรกรบางรายไม่ประสงค์เข้าร่วมการฝึกอบรมและไม่ว่างหรือไม่เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม

(2.2) การจัดประชุมชี้แจงเรื่องการจับปลา เกษตรกรร้อยละ 10.3 เคยได้รับการจัดประชุมชี้แจง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ไม่ได้รับการจัดประชุมชี้แจง เพราะช่วงเวลาที่จัดประชุมชี้แจงเกษตรกรไม่ว่างที่จะเข้าร่วม และบางส่วนไม่เห็นความสำคัญ

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน ประกอบด้วย

(3.1) ชมนิทรรศการประมง เกษตรกรเพียงร้อยละ 5.3 เคยได้ชมนิทรรศการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ได้ชมนิทรรศการประมงเป็นเกษตรกรที่เข้าประชุมฝึกอบรมกับหน่วยงานราชการ ซึ่งในโปรแกรมการประชุมได้มีการจัดนิทรรศการประมงให้ชมด้วย

(3.2) ได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำ เกษตรกรร้อยละ 16.7 เคยได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำ ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดการส่งเสริมในด้านสื่อประเภทนี้จากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกสารที่จัดทำขึ้นมาเกษตรกรอ่านแล้วไม่เข้าใจและไม่ดึงดูดความสนใจของเกษตรกร

(3.3) อ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ เกษตรกรร้อยละ 12.3 เคยอ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับข่าวสารจากคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ของเกษตรกรต้องอ่านจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีเฉพาะในบางหมู่บ้านเท่านั้นและเกษตรกรบางรายไม่สามารถอ่านหนังสือได้

(3.4) รายการวิทยุกระจายเสียง เกษตรกรร้อยละ 21.4 เคยได้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ทั้งนี้เนื่องจากรายการวิทยุกระจายเสียงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจับปลาไม่ค่อยได้ออกอากาศมากนัก หรือช่วงเวลาที่ออกอากาศส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลา 04.00-06.00 นาฬิกา ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรออกไปทำการประมงทำให้ไม่ตรงกับเวลาที่เกษตรกรว่าง เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมควรให้รายการวิทยุกระจายเสียงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจับปลาซึ่งออกอากาศในตอนช่วงเวลา 11.00-13.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรจัดเตรียมเครื่องมือประมงสำหรับการจับปลาในตอนเย็นช่วงเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา

(3.5) รายการวิทยุโทรทัศน์ เกษตรกรร้อยละ 21.0 เคยได้ชมรายการวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากรายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจับปลาไม่ค่อยได้ออกอากาศมากนัก หรือช่วงเวลาที่ออกส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลา 03.00-6.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรออกไปจับ

ปลาและจัดเตรียมเครื่องมือประมงสำหรับการจับปลาในตอนเย็นช่วงเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมควรให้รายการวิทยุโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจับปลา ออกอากาศในตอนช่วงเวลา 19.00-20.00 นาฬิกา

(3.6) หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 18.2 เคยฟังหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน สาเหตุที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ฟังหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเพราะว่าหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้านที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจับปลาไม่ค่อยได้ออกประกาศมากนัก หรือช่วงเวลาที่ออกไม่ตรงกับเวลาที่เกษตรกรว่างหรือตรงกับช่วงเวลาที่ออกจับปลา

3) เรื่องที่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา ประกอบด้วย

(1) ความรู้ด้านการตลาด เกษตรกรเพียงร้อยละ 1.2 ได้รับการส่งเสริมความรู้
(2) มีการจับปลาที่เกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ เกษตรกรเพียงร้อยละ 2.1 ได้รับการส่งเสริม

(3) เครื่องมือประมงที่ห้ามใช้จับปลา เกษตรกรร้อยละ 17.7 ได้รับการส่งเสริม

(4) ฤดูกาลที่ไม่ควรจับปลา เกษตรกรร้อยละ 20.6 ได้รับการส่งเสริม

(5) การใช้เครื่องมือจับปลาที่ถูกกฎหมาย เกษตรกรร้อยละ 20.6 ได้รับการส่งเสริม

(6) การจับปลาที่ถูกต้องวิธี เกษตรกรร้อยละ 22.2 ได้รับการส่งเสริม

ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องยังจัดการส่งเสริมความรู้แก่เกษตรกรไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร และมีเพียงบางพื้นที่เท่านั้นที่มีเกษตรกรได้รับการส่งเสริมความรู้ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งเกษตรกรบางรายก็ไม่สะดวกที่จะไปเข้าร่วมกิจกรรม เพราะช่วงระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐส่งเสริมเป็นช่วงเวลาที่เกษตรกรออกไปจับปลาหรือเมื่อจับปลาเสร็จแล้วก็กลับมาจัดเตรียมเครื่องมือประมงเพื่อออกจับปลาในช่วงต่อไป ทำให้ช่วงระยะเวลาที่เกษตรกรว่างและช่วงระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมไม่ตรงกัน

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกร ที่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

แหล่งความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1.การได้รับการส่งเสริมและบริการความรู้เกี่ยวกับการจับปลาจากหน่วยงาน ภาครัฐ	62	25.5
สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ	47	19.3
ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่างจังหวัดนครราชสีมา	7	2.9
สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ	29	11.9
2.วิธีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา		
การส่งเสริมรายบุคคล		
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมในหมู่บ้าน	36	14.8
ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรงที่สำนักงาน	2	0.8
การส่งเสริมแบบกลุ่ม		
การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจับปลา	11	4.5
การจัดประชุมชี้แจงเรื่องการจับปลา	25	10.3
การส่งเสริมแบบมวลชน		
รายการวิทยุกระจายเสียง	52	21.4
รายการวิทยุโทรทัศน์	52	21.0
หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	44	18.2
ได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำ	40	16.7
อ่านคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์	30	12.3
ชมนิทรรศการประมง	13	5.3
3.เรื่องที่ได้รับการส่งเสริม		
ฤดูกาลที่ไม่ควรจับปลา	50	20.6
เครื่องมือประมงที่ห้ามใช้จับปลา	43	17.7
มีการจับปลาที่เกินกำลังผลิตของแหล่งน้ำ	5	2.1
ความรู้ด้านการตลาด	3	1.2

4.3 สภาพการอนุรักษ์ การได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์ และปัญหาในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร

4.3.1 สภาพการอนุรักษ์

ผลการศึกษาสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในประเด็น พฤติกรรมในการจับปลา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 16

1) พฤติกรรมในการจับปลา

(1) จับปลาทุกวัน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 83.5 ไม่ได้จับปลาทุกวัน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่จับปลาในบึงละหานจับปลาเป็นอาชีพเสริมระหว่าง หรือหลังจากการทำอาชีพการเกษตร

(2) จับปลาหลังจากทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 81.5 จับปลาหลังจากทำการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จับปลาหลังจากทำการเกษตร จับปลาเป็นอาชีพเสริมเพื่อเป็นอาหารสำหรับบริโภคในครัวเรือนและในส่วนของที่เหลือเกษตรกรนำมาแปรรูปหรือจำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครัวเรือน

(3) จับปลาในฤดูน้ำหลาก เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 87.7 จับปลาในฤดูน้ำหลาก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จับปลาได้ในปริมาณมากในฤดูน้ำหลาก เพราะพันธุ์ปลาหลายชนิดในบึงละหานมีการเดินทางอพยพเพื่อหาพื้นที่ที่เหมาะสมในการผสมพันธุ์วางไข่ เช่น กลุ่มปลาตะเพียน เดินทางไปบริเวณทางน้ำเข้าซึ่งเป็นลำคลองหรือฝายน้ำล้นที่มีกระแสน้ำไหล เช่น บริเวณคลองยายแก้ว เพื่อผสมพันธุ์วางไข่ และกลุ่มปลาเนื้ออ่อนมือพยพจากแม่น้ำชีเข้ามาหาอาหารหรือผสมพันธุ์วางไข่ในบึงละหานบริเวณฝายน้ำล้น

(4) จับปลาโดยมีการคัดขนาดปลาที่ตลาดต้องการ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 84.0 ไม่ได้จับปลาโดยมีการคัดขนาดปลาที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เมื่อจับปลาได้นำปลาทุกขนาดมาใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรนำปลาที่มีขนาดเล็กมาแปรรูปเป็นปลาร้าหรือปลาแห้ง และนำปลาที่มีขนาดใหญ่จำหน่ายเป็นรายได้ของครัวเรือน

(5) จับปลากลางวัน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 88.1 จับปลากลางวัน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่จับปลาในตอนกลางวัน นิยมใช้เครื่องมือประมงประเภท จมวก ปืนผา เป็นต้น เพราะว่าการจับปลาโดยใช้เครื่องมือชนิดดังกล่าวต้องมีการดำน้ำในการจับปลาจึงต้องจับปลาในตอนกลางวันเพื่อให้สามารถมองเห็นตัวปลา

(6) จับปลากลางคืน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80.7 ไม่ได้จับปลากลางคืน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่จับปลากลางคืนจับปลาโดยการนำเครื่องมือประมง ข่าย ลอบ อีหลง อีโง่ อีถ้ำของ เบ็ดคัน เบ็ดราว เป็นต้น ไปดักจับปลาในตอนเย็นช่วงเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา และทิ้งไว้ค้างคืนรุ่งเช้าช่วงเวลา 06.00-09.00 นาฬิกา จึงกลับมาเก็บปลาที่จับได้จากเครื่องมือแต่ละชนิด

เพราะเครื่องมือแต่ละชนิดสามารถจับปลาได้ในตอนกลางคืนเมื่อพันธุ์ปลาชนิดต่าง ๆ มีการเดินทางเพื่อหาอาหารในแหล่งน้ำ

(7) จับปลาทุกชนิด เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73.3 จับปลาทุกชนิด ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรนำปลาที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ แต่มีราคาสูงจำหน่าย และนำปลาที่ไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจแต่ราคาต่ำมาบริโภคในครัวเรือน หรือแปรรูป

(8) จับปลาทุกขนาด เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 66.7 จับปลาทุกขนาด ทั้งนี้เนื่องจากการใช้เครื่องมือประมงสำหรับจับปลาของเกษตรกรยังขาดการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง เช่น ข่าย เกษตรกรยังมีการใช้ข่ายที่มีช่องตาขนาดเล็ก (2-3 เซนติเมตร)

2) เครื่องมือจับปลาที่ใช้ผิดกฎหมาย เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 97.9 คิดว่าเครื่องมือจับปลาที่ใช้ไม่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่คิดว่าเครื่องมือจับปลาที่ใช้ผิดกฎหมาย เพราะเป็นการใช้เครื่องมือผิดประเภทจับปลาทั้งที่ตัวเกษตรกรเองก็รู้ว่าผิดกฎหมาย เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีการจัดการควบคุมดูแลการจับปลายังไม่ครอบคลุมทั่วถึง เช่น การห้ามใช้เครื่องมือประมงบางชนิดในฤดูปลาวางไข่ ตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 32 (1) (2) (4) (5) และ (6) กำหนดฤดูปลาน้ำจืดมีไข่ในน่านน้ำจืดในท้องที่ทุกจังหวัด ให้มีกำหนดตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคมถึงวันที่ 15 กันยายน ของทุกปี และกำหนดขนาด ชนิด และวิธีใช้เครื่องมือทำการประมงเสียใหม่ ไว้ดังต่อไปนี้

ห้ามมิให้ผู้ใดทำการประมงด้วยเครื่องมือทำการประมง หรือด้วยวิธีใดๆ ในที่จับสัตว์น้ำจืดในท้องที่ทุกจังหวัด โดยเด็ดขาด เว้นแต่

(ก) ทำการประมงในที่จับสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือทำการประมงตามชนิด ขนาด และวิธีดังต่อไปนี้

1. เบ็ดทุกชนิด เว้นแต่เบ็ดราว
2. ตะแกรง สวิง ซ้อน ขอบ และชนาง ซึ่งมีปากกว้างไม่เกิน 2 เมตร
3. ไซ คุ่ม อีจู้ ลัน โปง และโทง

เครื่องมือดังกล่าวในข้อ 2. ห้ามมิให้ทำการประมงด้วยวิธีประคาคั้งตั้งแต่สามเครื่องมือขึ้นไป

4. ทำการประมงในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ

(ข) ทำการประมงเพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ หรือรวบรวมลูกสัตว์น้ำหรือสัตว์น้ำในวัยอ่อนเพื่อวัตถุประสงค์ในการเพาะเลี้ยง โดยได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมงเป็นหนังสือ

3) การเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรร้อยละ 53.9 ไม่ได้เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งได้แก่ โครงการอาสาสมัครอนุรักษ์พันธุ์ปลา ทั้งนี้เกษตรกรมีความต้องการการเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา แต่หน่วยงานภาครัฐที่ให้การส่งเสริมและบริการ ยังมีการจัด

อบรมหรือจัดประชุมชี้แจงไม่เพียงพอ หรือเพราะช่วงเวลาที่จัดประชุมชี้แจงเกษตรกรไม่กว้างที่จะเข้าร่วม

4) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรร้อยละ 50.2 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ทั้งนี้เนื่องมาจากว่ายังมีการณรงค์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา จากแหล่งต่าง ๆ น้อย และเกษตรกรบางส่วนต้องออกไปทำการประมงในกลางวันช่วงเวลา 14.00-18.00 นาฬิกา และ ช่วงเวลา 06.00-09.00 นาฬิกา จึงทำให้มีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

5) หน่วยงานประมงมีการปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มเติม เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 66.7 ทราบว่ามีหน่วยงานประมงมีการปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มเติม ทราบว่ามีหน่วยงานประมงมีการปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่ สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ

6) การดูแลควบคุมการจับปลาของหน่วยงานภาครัฐ/องค์กรท้องถิ่น ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.11

(1) สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรร้อยละ 50.4 ไม่ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลาของสำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ และส่วนที่เหลือร้อยละ 49.6 ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในจังหวัดชัยภูมิที่มีภารกิจ หน้าที่ในการส่งเสริม อบรมให้ความรู้ด้านการจับปลาแก่เกษตรกร

(2) ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.1 ไม่ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลาของศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมาและส่วนที่เหลือร้อยละ 23.9 ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลา โดยศูนย์ป้องกันฯ เข้ามาดูแลควบคุมการจับปลาของเกษตรกร 3 เดือน/ครั้ง เพื่อให้เกษตรกรจับปลาโดยมีการใช้เครื่องมือประมงถูกต้องตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490

(3) สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 61.3 ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลาของสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ และส่วนที่เหลือร้อยละ 38.7 ไม่ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลา โดยทางสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิมีการปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มเติมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลละหานและชุมชนโดยรอบบึงละหาน

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 61.7 ไม่ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนที่เหลือร้อยละ 38.3 ทราบว่ามี การดูแลควบคุมการจับปลา โดยศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมาและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรอบบึงละหานใน 4 ตำบลของอำเภอจัตุรัส ได้มอบหมายให้ผู้นำท้องถิ่นประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามพฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

พฤติกรรมการอนุรักษ์	จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1. พฤติกรรมการจับปลา		
จับปลากลางวัน	214	88.1
จับปลาในฤดูน้ำหลาก	213	87.7
จับปลาหลังจากทำการเกษตร	198	81.5
จับปลาทุกชนิด	178	73.3
จับปลาทุกขนาด	81	33.3
จับปลากลางคืน	47	19.3
จับปลาทุกวัน	40	16.5
จับปลาโดยมีการคัดขนาดปลาที่ตลาดต้องการ	39	16.0
2. เครื่องมือจับปลาที่ใช้ผิดกฎหมาย		
ผิด	5	2.1
ไม่ผิด	238	97.9
3. การเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา		
เข้าร่วม	112	46.1
ไม่เข้าร่วม	131	53.9
4. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา		
เคยได้รับ	122	50.2
ไม่เคยได้รับ	121	49.8
5. การปล่อยพันธุ์ปลาเพิ่มเติมจากหน่วยงานกรมประมง		
มี	162	66.7
ไม่มี	81	33.3

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามการได้รับการดูแลควบคุมการจับปลา

หน่วยงานภาครัฐ/องค์กรท้องถิ่น		จำนวน (n=243)	ร้อยละ
1.	สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ		
	มี	120	49.6
	ไม่มี	123	50.4
2.	ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา		
	มี	58	23.9
	ไม่มี	185	76.1
3.	สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ		
	มี	149	61.3
	ไม่มี	94	38.7
4.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		
	มี	93	38.3
	ไม่มี	150	61.7

7) แหล่งการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ผลการศึกษาสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรตามแหล่งการได้รับข้อมูลข่าวสารในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 18

- (1) โปสเตอร์ เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 95.5 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางโปสเตอร์ ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.5 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางโปสเตอร์ 1 ครั้ง/ปี
- (2) นิทรรศการ เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 93.9 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากนิทรรศการ และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.1 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (3) การประชาสัมพันธ์จากศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 93.9 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์จากศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.1 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ 1 ครั้ง/ปี
- (4) วารสาร/นิตยสาร เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 93.4 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากวารสาร/นิตยสาร และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.6 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (5) เอกสารแผ่นพับ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 86.0 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางเอกสารแผ่นพับ และส่วนที่เหลือร้อยละ 14.0 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (6) ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน/เพื่อนบ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 82.7 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้อาวุโสในหมู่บ้าน/เพื่อนบ้าน และส่วนที่เหลือร้อยละ 17.3 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (7) หนังสือพิมพ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80.7 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ รองลงมาร้อยละ 18.9 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ 1 ครั้ง/ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 0.4
- (8) เจ้าหน้าที่ประมง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 77.8 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ประมง และส่วนที่เหลือร้อยละ 22.2 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (9) สมาชิกในครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73.2 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสมาชิกในครัวเรือน และส่วนที่เหลือร้อยละ 26.8 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี
- (10) วิทยุกระจายเสียง เกษตรกรร้อยละ 58.4 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง รองลงมาร้อยละ 39.5 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง 1 ครั้ง/ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 2.1

(11) วิทยุโทรทัศน์ เกษตรกรร้อยละ 58.0 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุโทรทัศน์ รองลงมาร้อยละ 39.9 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางวิทยุโทรทัศน์ 1 ครั้ง/ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 2.1

(12) ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 56.4 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 39.5 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 4.1

(13) เสี่ยงตามสาย หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 56.4 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารทางเสี่ยงตามสาย หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 39.5 เคยได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/ปี ส่วนที่เหลือเป็นเกษตรกรที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 4.1

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามความถี่การได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ความถี่การได้รับข้อมูลข่าวสาร(n=243)					
	1 ครั้ง/เดือน		1 ครั้ง/ปี		ไม่เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โปสเตอร์	-	-	11	4.5	232	95.5
นิทรรศการ	-	-	15	6.1	228	93.9
การประชุมสัมมนาจากศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา	-	-	15	6.1	228	93.9
วารสาร นิตยสาร	-	-	16	6.6	227	93.4
เอกสารแผ่นพับ	-	-	34	14.0	209	86.0
ผู้เอาใบใส่ในหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน	-	-	42	17.3	201	82.7
หนังสือพิมพ์	1	0.4	46	18.9	196	80.7
เจ้าหน้าที่ประมง	-	-	54	22.2	189	77.8
สมาชิกในครัวเรือน	-	-	65	26.8	178	73.2
วิทยุกระจายเสียง	5	2.1	96	39.5	142	58.4
วิทยุโทรทัศน์	5	2.1	97	39.9	141	58.0
ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน	10	4.1	96	39.5	137	56.4
เสียงตามสาย หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	10	4.1	96	39.5	137	56.4

4.3.2 การได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์

ผลการศึกษารับการได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.14

1) การได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากหน่วยงาน/องค์กรท้องถิ่น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 79.8 ไม่เคยได้รับการได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากหน่วยงาน/องค์กรท้องถิ่น และส่วนที่เหลือร้อยละ 20.2 เคยได้รับการได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

(1) สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 87.7 ไม่เคยได้รับการได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากสำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ และส่วนที่เหลือร้อยละ 12.3 เคยได้รับการได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่ทำงานด้านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่สามารถให้การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เพราะช่วงระยะเวลาที่เกษตรกรว่างและช่วงระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมไม่ตรงกัน

(2) ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 95.9 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากศูนย์ป้องกันฯ และส่วนที่เหลือร้อยละ 4.1 เคยได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์ป้องกันฯ มีการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในหมู่บ้านรอบบึงละหานได้ปีละ 1 ครั้ง ในขณะที่จำนวนหมู่บ้านรอบบึงละหานนั้นมีจำนวนถึง 20 หมู่บ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่จากศูนย์ป้องกันฯ ไม่สามารถเข้าไปได้ทุกหมู่บ้านหรือบางครั้งเจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมในหมู่บ้านแต่เกษตรกรออกทำการประมง

(3) สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 97.1 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ และส่วนที่เหลือร้อยละ 2.9 เคยได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมหน้าที่หลักของสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ คือ การวิจัยด้านการประมงและผลิตพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อปล่อยในแหล่งน้ำสาธารณะ ในจังหวัดชัยภูมิ จึงไม่สามารถให้การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ได้อย่างทั่วถึง

(4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 99.2 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนที่เหลือร้อยละ 0.8 เคยได้รับการฝึกอบรม ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการอนุรักษ์ อีกทั้งบุคลากรที่มีอยู่ยังขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ทำให้ไม่สามารถให้การฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ได้

ตารางที่ 4.14 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามแหล่งการได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

แหล่งการส่งเสริม	การได้รับการฝึกอบรม (n=243)			
	เคยได้รับ		ไม่เคยได้รับ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การได้รับการฝึกอบรมด้าน การอนุรักษ์พันธุ์ปลาจากหน่วยงาน/องค์กรท้องถิ่น	49	20.2	194	79.8
สำนักงานประมงจังหวัดชัยภูมิ	30	12.3	213	87.7
ศูนย์ป้องกันปราบปรามการประมงน้ำจืดประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จังหวัดนครราชสีมา	10	4.1	233	95.9
สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดชัยภูมิ	7	2.9	236	97.1
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	2	0.8	241	99.2

2) วิธีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ผลการศึกษาวิธีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.15

(1) การส่งเสริมแบบรายบุคคล

(1.1) เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรง เกษตรกรเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 98.8 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรง และส่วนที่เหลือร้อยละ 1.2 เคยได้รับการส่งเสริม 1 ครั้ง/ปี

(1.2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริม เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73.7 ไม่เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมโดยตรง และส่วนที่เหลือร้อยละ 26.3 เคยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมจากโดยตรง 1 ครั้ง/ปี

(2) การส่งเสริมแบบกลุ่ม

การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรเกือบทั้งหมดหรือร้อยละ 90.5 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 9.5 เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี

(3) การส่งเสริมแบบมวลชน

(3.1) ชมนิทรรศการประมงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 87.2 ไม่เคยชมนิทรรศการประมงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 12.8 เคยชมนิทรรศการประมงการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี

(3.2) ได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำการอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรร้อยละ 50.2 ไม่เคยได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำการอนุรักษ์พันธุ์ปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 49.8 เคยได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี

(3.3) อ่านบทความในหนังสือพิมพ์ เกษตรกรร้อยละ 58.4 ไม่เคยอ่านบทความในหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 41.6 เคยอ่านบทความในหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี

(3.4) รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 77.0 เคยรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียงเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี และส่วนที่เหลือร้อยละ 23.0 ไม่เคยรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

(3.5) รับชมรายการวิทยุโทรทัศน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 76.1 เคยรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี และส่วนที่เหลือร้อยละ 23.9 ไม่เคยรับชมรายการวิทยุโทรทัศน์

(3.6) รับฟังหออกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 75.7 เคยรับฟังหออกระจายข่าวประจำหมู่บ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 1 ครั้ง/ปี และส่วนที่เหลือร้อยละ 24.3 ไม่เคยรับฟังหออกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

3) เรื่องที่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ผลการศึกษาเรื่องที่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.16

เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 78.2 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในเรื่องต่างๆ และส่วนที่เหลือร้อยละ 21.8 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(1) วัชพืชในแหล่งน้ำสามารถทำให้แหล่งน้ำตื้นเขินได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 93.4 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องวัชพืชในแหล่งน้ำสามารถทำให้แหล่งน้ำตื้นเขินได้ และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.6 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(2) การมีพืชน้ำมากๆทำให้คุณภาพน้ำเหมาะสมต่อการดำรงชีพของปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 93.4 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการมีพืชน้ำมากๆ ทำให้คุณภาพน้ำเหมาะสมต่อการดำรงชีพของปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 6.6 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการมีพืชน้ำมากๆ ทำให้คุณภาพน้ำเหมาะสมต่อการดำรงชีพของปลา

(3) พืชน้ำบางชนิดเป็นอาหารและที่หลบภัยของพันธุ์ปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 93.0 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องพืชน้ำบางชนิดเป็นอาหารและที่หลบภัยของพันธุ์ปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 7.0 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(4) การปลูกพืชน้ำบริเวณชายฝั่งจะเป็นที่พักพิงหลบภัยและเป็นแหล่งสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 91.4 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการปลูกพืชน้ำบริเวณชายฝั่งจะเป็นที่พักพิงหลบภัยและเป็นแหล่งสืบพันธุ์วางไข่ของปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 8.6 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(5) พืชน้ำบางชนิดสามารถนำมาใช้เป็นอาหารและใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 90.9 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องพืชน้ำบางชนิดสามารถนำมาใช้เป็นอาหารและใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก และส่วนที่เหลือร้อยละ 9.1 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(6) โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำทำให้ปลาตาย เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 89.7 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องโรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำทำให้ปลาตาย และส่วนที่เหลือร้อยละ 10.3 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(7) พันธุ์ปลาชนิดต่างๆ มีจำนวนลดลงเพราะความต้องการบริโภคมากขึ้นเกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 88.5 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องพันธุ์ปลาชนิดต่างๆมีจำนวนลดลงเพราะความต้องการบริโภคมากขึ้น และส่วนที่เหลือร้อยละ 11.5 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(8) การกำหนดเขตอนุรักษพันธุ์ปลาจะช่วยให้ปลาเพิ่มปริมาณมากขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 86.8 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการกำหนดเขตอนุรักษพันธุ์ปลาจะช่วยให้ปลาเพิ่มปริมาณมากขึ้น และส่วนที่เหลือร้อยละ 13.2 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(9) การใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชเป็นการทำลายปลาและพืชน้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 85.6 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชเป็นการทำลายปลาและพืชน้ำ และส่วนที่เหลือร้อยละ 14.4 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(10) การจับปลาขนาดเล็กมาบริโภคทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 84.4 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจับปลาขนาดเล็กมาบริโภคทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น และส่วนที่เหลือร้อยละ 15.6 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(11) การปล่อยพันธุ์ปลาลงในแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นการป้องกันการสูญพันธุ์ของปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 83.1 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการปล่อยพันธุ์ปลาลงในแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นการป้องกันการสูญพันธุ์ของปลา และส่วนที่เหลือร้อยละ 16.9 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(12) ช่วงที่ปลาสืบพันธุ์วางไข่ส่วนใหญ่จะเป็นฤดูฝน เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 82.7 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องช่วงที่ปลาสืบพันธุ์วางไข่ส่วนใหญ่จะเป็นฤดูฝน และส่วนที่เหลือร้อยละ 17.3 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(13) การใช้เครื่องมือจับปลาตักเกินไปทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 82.3 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้เครื่องมือจับปลาตักเกินไปทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น และส่วนที่เหลือร้อยละ 17.7 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(14) การใช้ยาเบื่อ ไฟฟ้าช็อต ระเบิดทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 81.9 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการใช้ยาเบื่อ ไฟฟ้าช็อต ระเบิดทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น และส่วนที่เหลือร้อยละ 18.1 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

(15) การจับปลาในฤดูวางไข่ทำให้พันธุ์ปลามีจำนวนน้อยลง เกษตรกรส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80.7 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมความรู้เรื่องการจับปลาในฤดูวางไข่ทำให้พันธุ์ปลามีจำนวนน้อยลง และส่วนที่เหลือร้อยละ 19.3 เคยได้รับการส่งเสริมความรู้

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามความถี่ที่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาด้วยวิธีการส่งเสริม

วิธีการส่งเสริม	ความถี่การได้รับการส่งเสริม(n=243)			
	1 ครั้ง/ปี		ไม่เคย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การส่งเสริมรายบุคคล				
ไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยตรงที่สำนักงาน	3	1.2	240	98.8
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเข้ามาส่งเสริมในหมู่บ้าน	64	26.3	179	73.7
การส่งเสริมแบบกลุ่ม				
การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	23	9.5	220	90.5
การส่งเสริมแบบมวลชน				
ชมนิทรรศการการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	31	12.8	212	87.2
ได้รับ/อ่านเอกสารคำแนะนำการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	121	49.8	122	50.2
อ่านบทความในหนังสือพิมพ์	101	41.6	142	58.4
รับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง	187	77.0	56	23.0
รับชมรายการวิทยุโทรทัศน์	185	76.1	58	23.9
รับฟังหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน	184	75.7	59	24.3

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามเรื่องที่ได้รับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

เรื่องที่ได้รับการส่งเสริม	การได้รับการส่งเสริม (n=243)		
	เคยได้รับ	ไม่เคยได้รับ	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน
การได้รับการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	53	21.8	190
วิจัยในพื้นที่แหล่งน้ำสามารถทำให้แหล่งน้ำดีขึ้นได้	16	6.6	227
การมีพื้นที่ชนวนมาก ๆ ทำให้คุณภาพน้ำเหมาะสมต่อการดำรงชีพของโลกามีปริมาณเพิ่มมากขึ้น	16	6.6	227
พืชน้ำบางชนิดเป็นอาหารและที่หลบภัยของพันธุ์ปลา	17	7.0	226
การปลูกพืชน้ำบริเวณชายฝั่งจะเป็นที่ที่กักพืงหลบภัยและเป็นแหล่งสืบพันธุ์วางไข่ของปลา	21	8.6	222
พืชน้ำบางชนิดสามารถนำมาใช้เป็นอาหารและใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้อีก	22	9.1	221
โรงงานอุตสาหกรรมปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำทำให้ปลาตาย	25	10.3	218
พันธุ์ปลาดังชนิดต่างๆมีจำนวนลดลงเพราะความต้องการการบริโภคมากขึ้น	28	11.5	215
การกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาจะช่วยให้ปลาที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น	32	13.2	211
การใช้มุ้งและยาปราบศัตรูพืชเป็นการทำลายปลาและพืชน้ำ	35	14.4	208
การจับปลาขนาดเล็กมาบริโภคทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น	38	15.6	205
การปล่อยพันธุ์ปลาลงในแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นการป้องกันการสูญพันธุ์ของปลา	41	16.9	202
ช่างที่ปลาสืบพันธุ์วางไข่ส่วนใหญ่จะเป็นฤดูฝน	42	17.3	201
การใช้เครื่องมือจับปลาตาถี่เกินไปทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น	43	17.7	200
การใช้ยาเบื่อ ฟ้าไฟช็อต ระเบิดทำให้ปลาสูญพันธุ์เร็วขึ้น	44	18.1	199
การจับปลาในฤดูวางไข่ทำให้พันธุ์ปลามีจำนวนน้อยลง	47	19.3	196

4) พหุติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ผลการศึกษาพหุติกรรมการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 22

(1) การจับปลาเชิงอนุรักษ์

ผลการศึกษาภาพรวม พบว่า เกษตรกรมีพหุติกรรมการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในบึงละหาน อยู่ในระดับการปฏิบัติบางครั้ง และเมื่อศึกษาการปฏิบัติเป็นรายพหุติกรรมแล้วพบว่า เกษตรกรที่มีพหุติกรรมการปฏิบัติทุกครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง 2) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ และ 3) งคจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ และเกษตรกรมีพหุติกรรมการปฏิบัติบางครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 5 เรื่อง ประกอบด้วย 1) จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย) 2) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป 3) เก็บพืชน้ำในปริมาณและขนาดที่เหมาะสม 4) ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด และ 5) งคจับปลาในฤดูปลามีไข่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่จับปลาในบึงละหานใช้เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เช่น เบ็ดคัน แห และฉมวกจับปลา และปลาที่จับได้ใช้บริโภคในครัวเรือน อีกทั้งวิธีการจับปลาโดยการใช้เครื่องมือดังกล่าวเป็นการจับปลาเพื่อยังชีพเป็นการปฏิบัติเชิงอนุรักษ์อยู่แล้ว เช่น การจับปลาที่มีขนาดที่เหมาะสม การใช้เครื่องมือทำการประมงที่ถูกต้องกฎหมายตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 เป็นต้น

(2) การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย

เกษตรกรมีพหุติกรรมการปฏิบัติบางครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 เรื่อง ประกอบด้วย 1) เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ 2) ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา และ 3) เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนในแหล่งอาศัยของปลา และเกษตรกรมีพหุติกรรมไม่เคยปฏิบัติ 2 เรื่อง ประกอบด้วย 1) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี และ 2) เคยกล่าวตักเตือนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้ขนาด ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่จับปลาและมีการประกอบอาชีพการเกษตรโดยรอบบึงละหานมีความตระหนักถึงผลกระทบจากสารเคมีที่เกิดกับสัตว์น้ำซึ่งเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่หาได้ง่ายและราคาถูกเป็นอย่างดี

(3) การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

เกษตรกรมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติทุกครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยในเรื่อง ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา เกษตรกรมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติบางครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 4 เรื่อง ประกอบด้วย 1) กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา 2) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง 3) กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และ 4) คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ และเกษตรกรมีพฤติกรรมไม่เคยปฏิบัติในเรื่อง ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่จับปลาทราบถึงความเสียหายจากขยะมูลฝอย น้ำทิ้งจากครัวเรือน ซึ่งเกิดผลกระทบต่อโดยตรงต่อปริมาณปลาที่จับได้เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างอดีตกับในปัจจุบัน ทำให้เกษตรกรมีการช่วยกันคอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ

(4) การส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น

เกษตรกรมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติบางครั้งเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 4 เรื่อง ประกอบด้วย 1) ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า 2) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา 3) เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้ขาว รำ และ 4) เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวา เมื่อเห็นว่ามีปริมาณมากเกินไป และเกษตรกรมีพฤติกรรมไม่เคยปฏิบัติในเรื่อง 1) เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ 2) เคยหาพันธุ์ปลา ไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ 3) นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ และ 4) เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรยังขาดผู้นำในการจัดตั้งรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการอนุรักษ์และทำให้โอกาสที่พันธุ์ปลาที่มีการเจริญเติบโตสามารถขยายพันธุ์ให้แพร่หลายมีลดน้อยลงไป

(5) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

เกษตรกรมีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติบางครั้ง 2 เรื่อง ได้แก่ 1) เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ และ 2) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงหนองโพนผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ ทั้งนี้เนื่องจากการให้ความร่วมมือพัฒนาปรับปรุงบึงสะพานของเกษตรกรเป็นการปฏิบัติในวันสำคัญหรือเทศกาลต่างๆ และมีการรวมกลุ่มเฉพาะบางหมู่บ้านเท่านั้น อีกทั้งยังขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ

(6) การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักและหวงแหนทรัพยากร
 เกษตรกรมีพฤติกรรมการปฏิบัติบางครั้ง 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ชักชวนสมาชิกใน
 ครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา และ 2) ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกัน
 อนุรักษ์พันธุ์ปลา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่อาศัยอยู่โดยรอบบึงละหานเป็นครัวเรือนใหญ่และอยู่
 แบบรวมกลุ่มหลายๆ ครัวเรือนทำให้มีการสนทนาพูดคุยเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์ปลามากยิ่งขึ้น

(7) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และณรงค์ด้านการอนุรักษ์ฯ ให้สมาชิกใน
 ครัวเรือนและคนในชุมชน

เกษตรกรมีพฤติกรรมการปฏิบัติบางครั้ง 1 เรื่อง ได้แก่ เผยแพร่ความรู้ด้านการ
 อนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือน และเกษตรกรมีพฤติกรรมไม่เคยปฏิบัติในเรื่อง เผยแพร่
 ความรู้ด้านการอนุรักษ์แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เผยแพร่
 ความรู้ด้านการอนุรักษ์เกษตรกรเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ และตัว
 เกษตรกรเองก็ยังขาดความรู้ในด้านนี้ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์
 พันธุ์ปลา

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ						ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ปฏิบัติบางครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. การจับปลาเชิงอนุรักษ์									
1.1 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง	139	57.2	95	39.1	9	3.7	2.53	0.57	ทุกครั้ง
1.2 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของชุมชน ในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์	132	54.3	101	41.6	10	4.1	2.50	0.58	ทุกครั้ง
1.3 ดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์	107	44.0	121	49.8	15	6.2	2.38	0.60	ทุกครั้ง
1.4 ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมง กำหนด	94	38.7	134	55.1	15	6.2	2.33	0.59	บางครั้ง
1.5 งดจับปลาในฤดูปลามีไข่	39	16.0	176	72.4	28	11.5	2.05	0.52	บางครั้ง
1.6 จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย)	19	7.8	189	77.8	35	14.4	1.93	0.47	บางครั้ง
1.7 จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป	19	7.8	171	70.4	53	21.8	1.86	0.53	บางครั้ง
1.8 เก็บพีชน้ำในปริมาณ และขนาดที่เหมาะสม	28	11.5	147	60.5	68	28.0	1.84	0.61	บางครั้ง

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมการของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ						S.D. ความหมาย
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ปฏิบัติบางครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย							
2.1 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ฟูยาปราบศัตรูพืช ปนเปื้อนในแหล่งอาศัยของปลา	79	32.5	132	54.3	32	32.2	2.19 0.65 บางครั้ง
2.2 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	38	15.6	110	45.3	95	39.1	1.77 0.70 บางครั้ง
2.3 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์ พันธุ์ปลา	32	13.2	118	48.6	93	38.3	1.75 0.67 บางครั้ง
2.4 เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	16	6.6	107	44.0	120	49.4	1.57 0.61 ไม่เคย
2.5 เคยกล่าวตักเตือนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้ขนาด	9	3.7	109	44.9	125	51.4	1.52 0.57 ไม่เคย

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ				ค่าเฉลี่ย S.D.	ความหมาย			
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ						
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ					
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่									
3.1 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	152	62.6	78	32.1	13	5.3	2.57	0.59	ทุกครั้ง
3.2 กำจัดของเสียออกจากรูน้ำทิ้งจากครัวเรือน	98	40.3	105	43.2	40	16.4	2.24	0.72	บางครั้ง
ก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ									
3.3 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	71	29.2	148	60.9	24	9.9	2.19	0.6	บางครั้ง
3.4 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่	17	7.0	168	69.1	58	23.9	1.83	0.53	บางครั้ง
ของพันธุ์ปลา									
3.5 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์	19	7.8	160	65.8	64	26.3	1.81	0.56	บางครั้ง
วางไข่ของปลา เช่น หากังไม้ไปวาง									
3.6 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	-	-	98	40.3	145	59.7	1.40	0.49	ไม่เคย

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมการเบี่ยงเบนของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ						S.D.	ความหมาย	
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ปฏิบัติบางครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
4. การส่งเสริมพันธุ์ปลา ให้มีจำนวนมากขึ้น									
4.1 ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า	78	32.1	147	60.5	18	7.4	2.25	0.58	บางครั้ง
4.2 ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกบางชนิด ไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา	28	11.5	171	70.4	44	18.1	1.93	0.55	บางครั้ง
4.3 เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลายข้าว รำ	22	9.1	151	62.1	70	28.8	1.80	0.58	บางครั้ง
4.4 เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามิปริมาณมากเกินไป	22	9.1	146	60.1	75	30.9	1.78	0.59	บางครั้ง
4.5 เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำ	10	4.1	118	48.6	115	47.3	1.57	0.57	ไม่เคย
4.6 เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ	10	4.1	116	47.7	117	48.1	1.56	0.57	ไม่เคย
4.7 นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่เกิดละสูญพันธุ์ปล่อยให้ แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ	15	6.2	99	40.7	129	53.1	1.53	0.61	ไม่เคย
4.8 เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ใน แหล่งน้ำธรรมชาติ	8	3.3	96	39.5	139	57.2	1.45	0.58	ไม่เคย

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ						S.D. ความหมาย
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ปฏิบัติบางครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา							
5.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	97	39.9	111	45.7	35	14.4	2.26 0.69 บางครั้ง
5.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงทลึงไทยผู้ที่ฝืนกฎ	24	9.9	135	55.6	84	34.6	1.75 0.62 บางครั้ง
6. การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักและหวงแหนทรัพยากร							
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	66	27.2	129	53.1	48	19.7	2.07 0.68 บางครั้ง
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	30	12.3	126	51.9	87	35.8	1.77 0.65 บางครั้ง

ตารางที่ 4.17 ระดับการปฏิบัติการอนุรักษ์พันธุ์ปลาจำแนกตามพฤติกรรมของเกษตรกรในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

พฤติกรรมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับการปฏิบัติ					
	ปฏิบัติทุกครั้ง		ปฏิบัติบางครั้ง		ไม่เคยปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์ฯ สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน	61	25.1	114	46.9	68	28.0
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน						
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน	10	4.1	100	41.2	133	54.7
ภาพรวม						
หมายเหตุ	ค่าเฉลี่ย ระหว่าง 2.34-3.00	ปฏิบัติทุกครั้ง				
	ระหว่าง 1.67-2.33	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง				
	ระหว่าง 1.00-1.66	ไม่เคยปฏิบัติ				
					1.93	บางครั้ง

5) ปัญหาในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ผลการศึกษาปัญหาในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.18

ผลการศึกษาภาพรวม พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในบึงละหานอยู่ในระดับน้อย และเมื่อศึกษาการประสบเป็นรายปัญหาแล้ว พบว่า เกษตรกรประสบปัญหามาก 1 เรื่อง ได้แก่ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์ปลา ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการประมงเป็นอาชีพรอง ทำให้ไม่มีความหวงแหนพันธุ์ปลาพยายามจับปลาให้ได้ในปริมาณที่มากที่สุดและเมื่อมีการอนุรักษ์แล้วทำให้มีพื้นที่ในการทำการประมงลดลงหรือจับปลาได้จำนวนน้อยลง อีกทั้งเกษตรกรที่ทำการประมงเป็นอาชีพหลักและมีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ปลาเป็นส่วนน้อยทำให้เป็นปัญหาต่อการรวมกลุ่มของเกษตรกร

เกษตรกรประสบปัญหาในระดับน้อยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 12 เรื่อง ประกอบด้วย 1) ขาดการประชุมชี้แจงวิธีการอนุรักษ์จากหน่วยงานภาครัฐ 2) ขาดผู้นำที่ดี 3) ขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์ 4) ขาดความร่วมมือจากผู้ที่ทำการจับปลา 5) ผู้ที่ทำการจับปลาขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 6) ขาดการควบคุมจากองค์กรท้องถิ่น 7) ผู้ที่ทำการจับปลาไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากร 8) ความต้องการสัตว์น้ำของผู้บริโภคมีมากขึ้น 9) ขาดการสนับสนุนความรู้ด้านการอนุรักษ์จากหน่วยงานภาครัฐ 10) ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ 11) ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์จากหน่วยงานภาครัฐ และ 12) ขาดการให้ความรู้จากภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ทำการประมงในบึงละหานขาดการได้รับการอบรมแนะนำส่งเสริมให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาเพื่อการทำประมงอย่างยั่งยืน จากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่นในด้านการจับที่ถูกต้อง การใช้เครื่องมือประมงที่ถูกกฎหมายประมงตาม พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 การควบคุมการทำประมง เช่น การกำหนดเขตและมาตรการที่ชัดเจน จึงทำให้เกษตรกรสามารถทำการประมงได้โดยไม่จำกัดพื้นที่และชนิดเครื่องมือซึ่งบางครั้งอาจทำลายแหล่งเพาะพันธุ์วางไข่ของปลา ซึ่งยังขาดการชี้แจงให้เห็นถึง ผลดี ผลเสียที่เกิดจากการอนุรักษ์ ให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่าอนุรักษ์แล้วจะเกิดประโยชน์ในด้านใด อย่างไร

และเกษตรกรไม่ประสบปัญหาในเรื่อง การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากโรงงานที่ตั้งอยู่ใกล้บึงละหานที่ระบายน้ำทิ้งลงสู่ลำคลองสายหลักและไหลลงสู่บึงละหานได้มีการห้ามอย่างชัดเจนและมีสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ทำให้ไม่เกิดผลกระทบต่อการเน่าเสียของน้ำในบึงละหาน

ตารางที่ 4.18 ระดับการประสพปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุปลาในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ

ปัญหาในการอนุรักษ์พันธุปลา	ระดับปัญหา						S.D.	ความหมาย	
	มาก		น้อย		ไม่มี				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
1. ขาดการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการอนุรักษ์พันธุปลา	107	44	125	51.4	11	4.5	2.40	0.58	มาก
2. ขาดการประชมชี้แจงวิธีการอนุรักษ์จาก หน่วยงานภาครัฐ	84	34.6	146	60.1	13	5.3	2.29	0.56	น้อย
3. ขาดผู้นำที่ดี	89	36.6	133	54.7	21	8.6	2.28	0.61	น้อย
4. ขาดความรู้ด้านการอนุรักษ์	82	33.7	143	53.8	18	7.4	2.26	0.59	น้อย
5. ขาดความร่วมมือจากผู้ที่ทำการจับปลา	82	33.7	143	58.8	18	7.4	2.26	0.59	น้อย
6. ขาดการควบคุมจากองค์กรท้องถิ่น	76	31.3	152	62.6	15	6.1	2.25	0.56	น้อย
7. ผู้ที่ทำการจับปลาขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พันธุปลา	83	34.2	137	56.4	23	9.4	2.25	0.61	น้อย
8. ผู้ที่ทำการจับปลาไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากร	75	30.9	152	62.2	16	6.6	2.24	0.56	น้อย
9. ความต้องการสัตว์น้ำของผู้บริโภคมีมากขึ้น	93	38.3	113	46.5	37	15.2	2.23	0.7	น้อย

ตารางที่ 4.18 ระดับการประสพปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในบึงละหานจังหวัดชัยภูมิ (ต่อ)

ปัญหาในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระดับปัญหา						ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
	มาก		น้อย		ไม่มี				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
10. ขาดการสนับสนุนความรู้ด้านการอนุรักษ์จากหน่วยงานภาครัฐ	73	30.0	150	61.7	20	8.2	2.22	0.58	น้อย
11. ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	63	25.9	166	68.3	14	5.7	2.20	0.53	น้อย
12. ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการอนุรักษ์จากภาครัฐหน่วยงาน	69	28.4	151	62.1	23	9.5	2.19	0.59	น้อย
13. ขาดการให้ความรู้จากภาครัฐ	63	25.9	156	64.2	24	9.8	2.16	0.58	น้อย
14. การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ	31	12.8	74	30.5	138	56.8	1.56	0.71	ไม่มี
ภาพรวม							2.20		น้อย

หมายเหตุ	ค่าเฉลี่ย	ระหว่าง 2.34-3.00	ระหว่าง 1.67-2.33	ระหว่าง 1.00-1.66
		ประสพปัญหาระดับมาก	ประสพปัญหาระดับน้อย	ไม่ประสพปัญหา

4.4 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร

การศึกษาเรื่องนี้ทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์ 2) ด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย 3) ด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ 4) ด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา 6) ด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแหนทรัพยากร และ 7) ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน โดยจำแนกตาม สภาพการจับปลา ได้แก่ ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน ประสิทธิภาพการจับปลา วัตถุประสงค์การจับปลา และสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้จากการจับปลา

4.4.1 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตาม ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน

โดยจำแนกกลุ่มระยะเวลาการจับปลาในรอบวันของเกษตรกรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 3 ชั่วโมง 3-5 ชั่วโมง 6-8 ชั่วโมง และมากกว่า 8 ชั่วโมง ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.19

1) ด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์

จากการเปรียบเทียบด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ จับปลาในขนาดที่เหมาะสม โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน น้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง

ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีการเลือกจับปลาที่ขนาดโตเต็มวัยมีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากและส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลัก ซึ่งสามารถจำหน่ายได้ราคาดีกว่าปลานขนาดเล็ก และมีการปล่อยปลานขนาดเล็กให้เจริญเติบโตต่อไป

ส่วนอีก 7 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป 2) เก็บพืชผักน้ำในปริมาณและขนาดที่เหมาะสม 3) ใช้เครื่องมือตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด 4) งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ 5) งดจับปลาในฤดูปลามีไข่ 6) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเกี่ยวกับการจับปลาในเขตอนุรักษ์ และ 7) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

2) ด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย

จากการเปรียบเทียบด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประเด็น คือ

(1) เคยกล่าวตักเดือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากมีโอกาสเจอเกษตรกรที่จับปลาด้วยกันมาก ทำให้สามารถกล่าวตักเดือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาดได้

(2) เมื่อพบเห็นผู้อื่นกระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลัก ทำให้มีความตระหนักถึงการป้องกันไม่ให้พันธุ์ปลาถูกทำลาย และเพื่อให้มีพันธุ์ปลาใช้อย่างยืนยาวต่อไป

ส่วนอีก 3 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยกล่าวตักเดือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี 2) เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนลงในแหล่งอาศัยของปลา และ 3) ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3) ด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

จากการเปรียบเทียบด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประเด็น คือ

(1) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยไม่ได้จับปลาทั้งกลางวันและกลางคืนมีเวลาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่บนฝั่งทำให้ไม่มีโอกาสทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา

(2) กำจัดของเสียออกจากรูน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาโดยใช้เครื่องมือประมงประเภทข่าย ลอบ อีหลง เป็นต้น ซึ่งใช้ระยะเวลาในการจับ 2 ช่วงเวลาในตอนเช้า(06.00-10.00 นาฬิกา) และ (14.00-18.00 นาฬิกา) และจับปลาเป็นอาชีพหลัก จับปลามาเป็นระยะเวลานาน ทำให้ทราบถึงผลเสียที่เกิดจากการปล่อยน้ำจากการอุปโภค บริโภคลงสู่แหล่งน้ำ

ส่วนอีก 4 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ 2) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง 3) ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน และ 4) กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

4) ด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ประเด็น คือ

(1) เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาใน

รอบวัน 3-5 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมาก สามารถจับปลาได้ปริมาณมากทำให้ทราบถึงชนิดพันธุ์ปลาที่มีปริมาณลดลงหรือเพิ่มขึ้น จึงเห็นความสำคัญในการหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำเพิ่มเติม

(2) เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้ขาว รำ พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อย มีการปฏิบัติมากกว่า เพราะเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมาก ไม่มีเวลาและไม่มี ความสนใจที่จะหาอาหารมาให้ปลา

(3) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน มีการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยไม่ทราบถึงความเสียหายที่เกิดจากศัตรูสัตว์น้ำอย่างชัดเจน จึงไม่เห็นความสำคัญในการควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ

ส่วนอีก 5 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามามีปริมาณมากเกินไป 2) เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ 3) เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ 4) ทำบุญด้วยการปล่อยปลาปล่อยเต่า และ 5) นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ เกษตรกรมีการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

จากการเปรียบเทียบด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ และ 2) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงทอโยทโยผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน ในทุกประเด็น

6) ด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากร

จากการเปรียบเทียบด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง และน้อยกว่า 3 ชั่วโมง มีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรมากซึ่งเป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลักและมีการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ปลามากกว่า ทำให้มีความผูกพันกับทรัพยากรพันธุ์ปลา ซึ่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพและสร้างรายได้จึงมีจิตสำนึกชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ส่วนอีก 1 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรไม่แตกต่างกันทางสถิติ

7) ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน

จากการเปรียบเทียบด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนของเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือน โดยเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 6-8 ชั่วโมง มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน 3-5 ชั่วโมง แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันน้อยกว่า 3 ชั่วโมง และเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันมากกว่า 8 ชั่วโมง

ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน ส่วนมากเป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลักมีการใช้ประโยชน์จากพันธุ์ปลามากกว่า ทำให้มีความผูกพันกับทรัพยากรพันธุ์ปลา ซึ่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพและสร้างรายได้จึงมีจิตสำนึกในการเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือนได้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์ปลา

ส่วนอีก 1 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน								
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง		3-5 ชั่วโมง		6-8 ชั่วโมง		ค่า F		
	(n = 59)	S.D.	(n = 83)	S.D.	(n = 33)	S.D.			
1.การจับปลาเชิงอนุรักษ์									
1.1 จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย)	1.92 ^b	0.50	1.82 ^b	0.47	2.03 ^a	0.34	2.06 ^a	0.56	3.554 *
1.2 จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป	2.03	0.64	1.85	0.53	1.78	0.44	1.88	0.56	1.790
1.3 เก็บพีชน้ำในปริมาณ และขนาดที่เหมาะสม	1.71	0.67	1.88	0.45	1.85	0.68	1.91	0.68	1.141
1.4 ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด	2.37	0.64	2.37	0.53	2.29	0.62	2.18	0.53	1.038
1.5 งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์	2.41	0.65	2.41	0.59	2.31	0.60	2.39	0.56	0.428
1.6 งดจับปลาในฤดูกาล วางไข่	2.00	0.53	2.02	0.47	2.06	0.51	2.15	0.67	0.656
1.7 ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์	2.54	0.60	2.47	0.59	2.56	0.56	2.39	0.56	0.784
1.8 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง	2.58	0.56	2.55	0.52	2.56	0.58	2.36	0.65	1.173

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน				ค่า F
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง (n = 59) ค่าเฉลี่ย S.D.	3-5 ชั่วโมง (n = 83) ค่าเฉลี่ย S.D.	6-8 ชั่วโมง (n = 68) ค่าเฉลี่ย S.D.	มากกว่า 8 ชั่วโมง (n = 33) ค่าเฉลี่ย S.D.	
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย					
2.1 เคยกล่าวถกเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	1.58	1.51	1.62	1.64	0.74
2.2 เคยกล่าวถกเตือนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้นาค	1.44 ^b	1.43 ^b	1.66 ^a	1.61 ^a	2.723*
2.3 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ฟูย ยาปราบศัตรูพืช ปนเปื้อนในแหล่งอาศัยของปลา	2.22	2.17	2.22	2.15	0.71
2.4 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	1.63 ^{ab}	1.99 ^a	1.75 ^{ab}	1.48 ^b	5.597***
2.5 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.78	1.81	1.74	1.58	0.79
	0.65	0.65	0.66	0.79	0.985

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำแนกตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน				ค่า F
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง (n = 59) ค่าเฉลี่ย S.D.	3-5 ชั่วโมง (n = 83) ค่าเฉลี่ย S.D.	6-8 ชั่วโมง (n = 68) ค่าเฉลี่ย S.D.	มากกว่า 8 ชั่วโมง (n = 33) ค่าเฉลี่ย S.D.	
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่					
3.1 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	2.29	2.18	2.22	2.00	1.731
3.2 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์ วางไข่ของปลา เช่น หากถึงไข่ไปวาง	1.81	1.84	1.87	1.64	1.421
3.3 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	2.27	2.04	2.06	1.82	2.623
3.4 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	2.73 ^a	2.69 ^a	2.49 ^{ab}	2.18 ^b	8.314 ^{***}
3.5 กำจัดของเสียออกจากรู้น้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลง สู่แหล่งน้ำ	2.12 ^{ab}	2.39 ^a	2.29 ^{ab}	1.97 ^b	3.508 [*]
3.6 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา	1.85	1.83	1.84	1.79	0.095

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำนวนตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน						ค่า F		
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง		3-5 ชั่วโมง		6-8 ชั่วโมง				
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.			
4. การส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น									
4.1 เคยกำจัดและควบคุมพีชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวา	1.81	0.57	1.78	0.61	1.72	0.54	1.85	0.71	0.432
เมื่อเห็นว่าปริมาณมากเกินไป									
4.2 เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ	1.54	0.60	1.52	0.55	1.69	0.53	1.48	0.67	1.481
4.3 เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ	1.49 ^b	0.57	1.48 ^b	0.55	1.74 ^a	0.56	1.52 ^b	0.62	3.042*
4.4 เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ	1.34	0.51	1.49	0.55	1.49	0.61	1.45	0.71	0.955
4.5 เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลายข้าว รำ	1.93 ^a	0.58	1.87 ^{a,b}	0.58	1.72 ^{a,b}	0.54	1.58 ^b	0.61	3.524*
4.6 ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า	2.36	0.61	2.24	0.51	2.21	0.56	2.15	0.71	1.113
4.7 นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ไปปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์	1.56	0.70	1.48	0.55	1.54	0.58	1.58	0.66	0.287
ในแหล่งน้ำธรรมชาติ									
4.8 ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกบางชนิดไม่ให้มีอยู่	1.76 ^b	0.57	2.13 ^a	0.49	1.87 ^{a,b}	0.49	1.85 ^{a,b}	0.67	6.464***
ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา									

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำแนกตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน					
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง	3-5 ชั่วโมง	6-8 ชั่วโมง	มากกว่า 8 ชั่วโมง	ค่า F	
	(n = 59) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 83) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 68) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 33) ค่าเฉลี่ย S.D.		
5.การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา						
1.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	2.29	2.23	2.32	2.12	0.74	0.713
1.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ และบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ	1.81	1.67	1.87	1.61	0.66	2.044
6. การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรัก และหวงแหนทรัพยากร						
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	2.19 ^a	1.95 ^b	2.22 ^a	1.88 ^b	0.65	3.471*
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกัน อนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.85	1.64	1.84	1.79	0.55	1.656

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำแนกตามระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน(ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน			
	น้อยกว่า 3 ชั่วโมง (n = 59) ค่าเฉลี่ย S.D.	3-5 ชั่วโมง (n = 83) ค่าเฉลี่ย S.D.	6-8 ชั่วโมง (n = 68) ค่าเฉลี่ย S.D.	มากกว่า 8 ชั่วโมง (n = 33) ค่าเฉลี่ย S.D.
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน				
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน	1.98 ^{ab}	1.81 ^b	2.15 ^a	1.97 ^{ab}
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน	1.49	1.46	1.44	1.70

หมายเหตุ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** ** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าเฉลี่ยในแถวบนเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

4.4.2 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา

โดยจำแนกกลุ่มประสบการณ์การจับปลาของเกษตรกรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 10 ปี 10-15 ปี 16-20 ปี และมากกว่า 20 ปี ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.20

1) ด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์

จากการเปรียบเทียบด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 8 ประเด็น คือ 1) จับปลาในขนาดที่เหมาะสม 2) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป 3) เก็บพืชผักน้ำในปริมาณและขนาดที่เหมาะสม 4) ใช้เครื่องมือตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด 5) งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ 6) งดจับปลาในฤดูปลามีไข่ 7) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเกี่ยวกับการจับปลาในเขตอนุรักษ์ และ 8) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง ผลการเปรียบเทียบ พบว่าเกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

2) ด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย

จากการเปรียบเทียบด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาน้อยกว่า 10 ปี เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 10-15 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 16-20 ปี มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลามากกว่า 20 ปี

ส่วนอีก 4 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยว่ากล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี 2) เคยว่ากล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด 3) เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนลงในแหล่งอาศัยของปลา และ 4) เมื่อพบเห็นผู้อื่นกระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3) ด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

จากการเปรียบเทียบด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 6 เรื่อง คือ 1) คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ 2) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา

แหล่งอาศัยของปลา 5) กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และ 6) กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

4) ด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประเด็น คือ

(1) เคนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน มีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 16-20 ปี มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาน้อยกว่า 10 ปี แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 10-15 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลามากกว่า 20 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีประสบการณ์การจับปลามาก ทราบถึงชนิดพันธุ์ปลาที่มีปริมาณลดลงหรือเพิ่มขึ้น จึงเห็นความสำคัญในการหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำเพิ่มเติม

(2) เคนหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน มีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 16-20 ปี มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาน้อยกว่า 10 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลามากกว่า 20 ปี แต่เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 16-20 ปี เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาน้อยกว่า 10 ปี และเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลามากกว่า 20 ปี มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลา 10-15 ปี ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีประสบการณ์การจับปลามาก จับปลาบริเวณที่มีพืชน้ำซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของปลา ทำให้จับปลาได้ปริมาณมาก จึงมีการนำพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มพื้นที่อาศัยของปลา

ส่วนอีก 6 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคนกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืชน้ำ เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามีปริมาณมากเกินไป 2) เคนหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ 3) เคนให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลายข้าว รำ 4) ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า 5) นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ และ 6) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา เกษตรกรมีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

จากการเปรียบเทียบด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ และ 2) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบดงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

6) ด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากร

จากการเปรียบเทียบด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา และ 2) ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

7) ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน

จากการเปรียบเทียบด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนของเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือน และ 2) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ประสบการณ์การจับปลา						ค่า F		
	น้อยกว่า 10 ปี		10-15 ปี		มากกว่า 20 ปี				
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.			
1. การจับปลาเชิงอนุรักษ์	(n = 112)	(n = 24)	(n = 44)	(n = 63)					
1.1 จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย)	1.88	0.52	1.88	0.54	2.00	0.37	2.00	0.40	1.269
1.2 จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วค่อยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป	1.81	0.58	1.71	0.55	1.91	0.47	1.97	0.44	2.003
1.3 เก็บพีชีน้ำในปริมาณ และขนาดที่เหมาะสม	1.78	0.65	1.75	0.44	1.93	0.59	1.90	0.59	1.150
1.4 ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด	2.34	0.62	2.25	0.61	2.41	0.54	2.27	0.54	0.637
1.5 งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์	2.35	0.65	2.54	0.51	2.41	0.58	2.35	0.54	0.772
1.6 งดจับปลาในฤดูกาลวางไข่	2.03	0.53	1.92	0.41	2.07	0.45	2.11	0.60	0.886
1.7 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์	2.48	0.61	2.54	0.51	2.57	0.55	2.48	0.56	0.314
1.8 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง	2.52	0.58	2.58	0.58	2.64	0.53	2.48	0.56	0.778

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ประสบการณ์การจับปลา						ค่า F		
	น้อยกว่า 10 ปี (n = 112)	10-15 ปี (n = 24)	16-20 ปี (n = 44)	มากกว่า 20 ปี (n = 63)	ค่าเฉลี่ย	S.D.			
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย									
2.1 เคยกล่าวถึงแต่คนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	1.59	0.65	1.50	0.51	1.50	0.59	1.62	0.61	0.460
2.2 เคยกล่าวถึงแต่คนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้ขนาด	1.44	0.53	1.46	0.51	1.61	0.62	1.63	0.60	2.154
2.3 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อน	2.18	0.73	2.29	0.62	2.16	0.53	2.21	0.60	0.250
ในแหล่งอาศัยของปลา									
2.4 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	1.75	0.73	1.96	0.75	1.77	0.64	1.71	0.68	0.730
2.5 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.80 ^a	0.67	1.92 ^a	0.78	1.84 ^a	0.68	1.52 ^b	0.59	3.467*

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ประสบการณ์การจับปลา				ค่า F				
	น้อยกว่า 10 ปี (n = 112)	10-15 ปี (n = 24)	16-20 ปี (n = 44)	มากกว่า 20 ปี (n = 63)					
	ค่าเฉลี่ย S.D.	ค่าเฉลี่ย S.D.	ค่าเฉลี่ย S.D.	ค่าเฉลี่ย S.D.					
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่									
3.1 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	2.29	0.65	2.17	0.48	2.11	0.58	2.10	0.53	1.762
3.2 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง	1.82	0.56	1.75	0.61	1.84	0.57	1.81	0.53	0.147
3.3 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	2.19	0.82	2.04	0.75	2.05	0.71	1.89	0.70	2.080
3.4 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	2.66	0.61	2.67	0.48	2.45	0.63	2.46	0.56	2.389
3.5 กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่ แหล่งน้ำ	2.29	0.76	2.25	0.61	2.16	0.78	2.21	0.63	0.384
3.6 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา	1.83	0.54	1.75	0.44	1.86	0.51	1.84	0.57	0.284

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ประสบการณ์การจับปลา				ค่า F
	น้อยกว่า 10 ปี (n = 112) ค่าเฉลี่ย S.D.	10-15 ปี (n = 24) ค่าเฉลี่ย S.D.	16-20 ปี (n = 44) ค่าเฉลี่ย S.D.	มากกว่า 20 ปี (n = 63) ค่าเฉลี่ย S.D.	
5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา					
5.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	2.23	2.29	2.20	2.32	0.309
5.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และ บทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ	1.78	1.67	1.70	1.78	0.330
6. การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักและ หวงแหนทรัพยากร					
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	2.04	2.04	2.00	2.19	0.870
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกัน อนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.74	1.79	1.70	1.84	0.471

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามประสบการณ์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	ประสบการณ์การจับปลา				ค่า F				
	น้อยกว่า 10 ปี	10-15 ปี	16-20 ปี	มากกว่า 20 ปี					
	(n = 112) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 24) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 44) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 63) ค่าเฉลี่ย S.D.					
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน	1.95	0.83	1.79	0.66	1.95	0.65	2.08	0.66	0.972
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน	1.45	0.57	1.42	0.50	1.45	0.63	1.63	0.58	1.731
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน									

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าเฉลี่ยในแถวบนเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ

4.4.3 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา

โดยจำแนกกลุ่มวัตถุประสงค์การจับปลาของเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ จำหน่าย บริโภคในครัวเรือน และบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.21

1) ด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์

จากการเปรียบเทียบด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประเด็น คือ

(1) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วปล่อยให้ลอยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการจับปลาเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่ายและเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลักมีการเลือกจับปลาชนิดที่มีขนาดโตเต็มวัยเพื่อจำหน่ายได้ราคาดีกว่าที่มีขนาดเล็ก และมีการปล่อยปลานขนาดเล็กให้เจริญเติบโตต่อไป

(2) ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของชุมชน ในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการจับปลาเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย แต่เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย นำปลาที่เหลือจากบริโภคในครัวเรือนมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมในครอบครัว และหวังในการทำอาชีพประมงอย่างยั่งยืน จึงปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของชุมชน

ส่วนอีก 6 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) จับปลาในขนาดที่เหมาะสม 2) เก็บพีชน้ำในปริมาณและขนาดที่เหมาะสม 3) ใช้เครื่องมือตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด 4) งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ 5) งดจับปลาในฤดูปลามีไข่ และ 6) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

2) ด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย

จากการเปรียบเทียบด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ประเด็น คือ

(1) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลักมีการเลือกจับปลาชนิดที่มีขนาดโตเต็มวัยเพื่อจำหน่ายได้ราคาดีกว่าที่มีขนาดเล็ก และมีฐานะทางการเงินดีกว่า อีกทั้งมีฐานะทางสังคมสูง คนในชุมชนให้ความเคารพและเกรงใจทำให้สามารถกล่าวตักเตือนได้

(2) เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนลงในแหล่งอาศัยของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่ายมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่า จึงมีความตระหนักถึงโทษ ความเป็นพิษของสารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมื่อปนเปื้อนไหลลงสู่แหล่งน้ำ

(3) ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพพอที่จะเสียสละเวลาเพื่อส่วนรวมจึงเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนได้มากกว่า

ส่วนอีก 2 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด และ 2) เมื่อพบเห็นผู้อื่นกระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3) ด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

จากการเปรียบเทียบด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 ประเด็น คือ

1) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากถึงไม้ไปวาง พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเป็นอาชีพหลัก ทำให้ทราบถึงแหล่งสืบพันธุ์วางไข่ของปลาเมื่อออกไปจับปลาจึงมีการช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา

(2) ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน พบว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่ายและเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีเวลาว่างจากการจับปลามากกว่าทำให้มีโอกาสในการช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน

(3) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีประสพการณ์การจับปลาแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ที่จับปลาจากบึงละหานปลาที่จับได้ถือว่าเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่หาได้ง่ายและเป็นอาหารหลักของครอบครัว อีกทั้งยังเป็นรายได้เสริมที่สำคัญของครัวเรือนจึงเห็นความสำคัญของแหล่งอาศัยของปลา

(4) กำจัดของเสียออกจากรู้น้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ พบว่า เกษตรกรที่มีประสพการณ์การจับปลาแตกต่างกัน มีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย

ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ไม่ได้จับปลาทั้งกลางวันและกลางคืนมีเวลาส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่บนฝั่ง ทำให้มีโอกาสกำจัดของเสียออกจากรูน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ

ส่วนอีก 2 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ และ 2) กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

4) ด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบด้านการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1 ประเด็น คือ

(1) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกัน มีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ไม่ทราบถึงความเสียหายที่เกิดจากศัตรูสัตว์น้ำอย่างชัดเจน จึงไม่เห็นความสำคัญในการควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ

ส่วนอีก 6 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามีปริมาณมากเกินไป 2) เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ 3) เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ 4) เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ 5) ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า และ 6) นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ เกษตรกรมีการส่งเสริมฟื้นฟูพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

จากการเปรียบเทียบด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ และ 2) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงทอชผู้ฝ่าฝืนกฎ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกันทางสถิติในทุกประเด็น

6) ด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแหนทรัพยากร

จากการเปรียบเทียบด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแหนทรัพยากรของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแหนทรัพยากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย มีรายได้หลักของครัวเรือนส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพจับปลาจึงเห็นความสำคัญของอนุรักษ์พันธุ์ปลา ส่วนเป็นเกษตรกรที่จับปลาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการแปรรูปทำปลา ร้าเมื่อเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน และหวังในการทำอาชีพประมงอย่างยั่งยืน จึงมีส่วนร่วมในการชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ส่วนอีก 1 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแหนทรัพยากรไม่แตกต่างกันทางสถิติ

7) ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน

จากการเปรียบเทียบด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนของเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 ประเด็น คือ เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกใน

ครัวเรือน โดยเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย

ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อจำหน่าย และเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือนมีเวลาว่างจากการจับปลามากกว่าเพราะเมื่อจับปลามาได้ก็ใช้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายปลาให้แก่ค้าคนกลาง ทำให้มีเวลาเรียนรู้และเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

ส่วนอีก 1 ประเด็นที่เหลือคือ 1) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา						ค่า F
	จำหน่าย		บริโภคในครัวเรือน		บริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
	(n = 95)		(n = 62)		(n = 86)		
1. การจับปลาในเชิงอนุรักษ์							
1.1 จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย)	1.89	0.37	2.03	0.51	1.91	0.52	1.859
1.2 จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้ เจริญเติบโตต่อไป	1.79 ^b	0.48	2.03 ^a	0.60	1.81 ^b	0.50	4.623*
1.3 เก็บพีชน้ำในปริมาณ และขนาดที่เหมาะสม	1.73	0.55	1.90	0.69	1.87	0.59	2.863
1.4 ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด	2.31	0.58	2.29	0.58	2.37	0.60	0.437
1.5 งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์	2.29	0.58	2.39	0.61	2.47	0.61	1.840
1.6 งดจับปลาในฤดูกลวางไข่	2.08	0.50	2.10	0.62	1.97	0.47	1.574
1.7 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของชุมชน ในการห้ามจับ ปลาในเขตอนุรักษ์	2.45 ^{ab}	0.58	2.39 ^b	0.61	2.64 ^a	0.53	4.114*
1.8 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง	2.51	0.58	2.50	0.59	2.59	0.54	0.691

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา						ค่า F
	จำหน่าย		บริโภคในครัวเรือน		บริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
	(n = 95)		(n = 62)		(n = 86)		
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย							
2.1 เคยกล่าวถักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	1.59 ^{ab}	0.56	1.71 ^a	0.69	1.45 ^b	0.61	3.249*
2.2 เคยกล่าวถักเตือนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้ขนาด	1.52	0.50	1.65	0.66	1.44	0.57	2.328
2.3 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อน ในแหล่งอาศัยของปลา	2.08 ^b	0.65	2.18 ^a	0.61	2.33 ^a	0.66	3.205*
2.4 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำ หมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	1.66	0.63	1.84	0.66	1.83	0.80	1.666
2.5 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.76 ^{ab}	0.60	1.56 ^b	0.64	1.87 ^a	0.75	3.863*

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา					
	จำนวน	บริเวณในครัวเรือน		บริเวณนอกครัวเรือน		ค่า F
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
	(n = 59)	(n = 83)	(n = 68)			
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งพันธุ์วางไข่						
3.1 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	2.16	0.57	2.16	0.63	2.26	0.60
3.2 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา	1.79 ^{ab}	0.50	1.69 ^b	0.56	1.93 ^a	0.59
เช่น หากไม่ไปวาง						
3.3 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	2.22 ^a	0.73	1.76 ^b	0.76	2.13 ^a	0.76
3.4 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	2.61 ^a	0.55	2.34 ^b	0.70	2.70 ^b	0.51
3.5 กำจัดของเสียออกจากรูน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ	2.20 ^{ab}	0.71	2.03 ^b	0.71	2.43 ^a	0.68
3.6 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา	1.79	0.48	1.85	0.57	1.86	0.56

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา						ค่า F
	จำหน่าย		บริโภคในครัวเรือน		บริโภคในครัวเรือน และจำหน่าย		
	(n = 59) ค่าเฉลี่ย	S.D.	(n = 83) ค่าเฉลี่ย	S.D.	(n = 68) ค่าเฉลี่ย	S.D.	
4. การส่งเสริมพันธุ์ปลาให้จำนวนมากขึ้น							
4.1 เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามีปริมาณมากเกินไป	1.79	0.63	1.81	0.60	1.75	0.55	0.143
4.2 เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ	1.60	0.53	1.61	0.61	1.51	0.59	0.833
4.3 เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ	1.60	0.55	1.63	0.55	1.47	0.61	1.864
4.4 เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ	1.46	0.56	1.48	0.59	1.41	0.60	0.361
4.5 เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้ขาว ไร่	1.77	0.51	1.69	0.64	1.92	0.60	2.989
4.6 ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า	2.24	0.56	2.18	0.64	2.30	0.55	0.842
4.7 นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ	1.57	0.58	1.55	0.67	1.48	0.61	0.539
4.8 ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา	1.79 ^b	0.48	1.90 ^{ab}	0.59	2.10 ^a	0.55	7.872***

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา (ต่อ)

วัตถุประสงค์การจับปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา					
	เจ้าหน้าที่		บริโภคนครวีเรือน		บริโภคนครวีเรือน และเจ้าหน้าที่	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา						
5.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	2.22	0.72	2.19	0.72	2.34	0.64
5.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงหลวงไทย	1.81	0.61	1.66	0.70	1.76	0.57
ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ						
6. การปลุกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักและ						
หวงแหนทรัพยากร						
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	2.15 ^a	0.67	2.17 ^a	0.66	1.92 ^b	0.69
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.82	0.64	2.79	0.62	1.70	0.70

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามวัตถุประสงค์การจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา			
	จำหน่าย	บริโภคในครัวเรือน	บริโภคในครัวเรือนและ จำหน่าย	ค่า F
	(n = 59) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 83) ค่าเฉลี่ย S.D.	(n = 68) ค่าเฉลี่ย S.D.	
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และระดมแรงค์ด้านการอนุรักษ์ พันธุ์ปลาสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน	2.09 ^a	2.06 ^a	1.76 ^b	5.701**
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ แก่สมาชิกในครัวเรือน	1.54	1.53	1.42	0.52
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน				

หมายเหตุ * แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าเฉลี่ยในแถวบนเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

4.4.4 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำแนกตามรายได้จากการจับปลา

โดยจำแนกกลุ่มรายได้จากการจับปลาของเกษตรกรออกเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 40,000 บาท 40,000-60,000 บาท 60,001-80,000 บาท และมากกว่า 80,000 บาท ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.22

1) ด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์

จากการเปรียบเทียบด้านการจับปลาเชิงอนุรักษ์ของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยกว่า 40,000 บาท เกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 40,000-60,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 60,001-80,000 บาท มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากกว่า 80,000 บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่จับปลาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน มีการแปรรูปทำปลาแห้งเมื่อเหลือจากการบริโภคในครัวเรือน จึงนำมาจำหน่ายเพื่อเป็นรายได้เสริมในครอบครัว และหวังในการทำอาชีพประมงอย่างยั่งยืน

ส่วนอีก 7 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) จับปลาในขนาดที่เหมาะสม 2) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป 3) เก็บพีชน้ำในปริมาณและขนาดที่เหมาะสม 4) ใช้เครื่องมือตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด 5) งคจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ 6) งคจับปลาในฤดูปลามีไข่ และ 7) เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การประมง เกษตรกรมีการจับปลาเชิงอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

2) ด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย

จากการเปรียบเทียบด้านการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ เคยว่ากล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากกว่า 80,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 60,001-80,000 บาท มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยกว่า 40,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 40,000-60,000 บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากมักมีศักยภาพและมีฐานะทางสังคมสูงคนในชุมชนให้ความเคารพและเกรงใจจึงสามารถว่ากล่าวตักเตือนคนในชุมชนได้

ส่วนอีก 4 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) เคยกล่าววักตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี 2) เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนลงในแหล่งอาศัยของปลา 3) เมื่อพบเห็นผู้อื่นกระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ และ 4) ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา เกษตรกรมีการป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3) ด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่

จากการเปรียบเทียบด้านการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ประเด็น คือ

(1) ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกันมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 40,000-60,000 บาท มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากกว่า 80,000 บาท แต่ไม่แตกต่างจากเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 60,001-80,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยกว่า 40,000 บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้จากการจับปลาในระดับปานกลางไม่ได้จับปลาตลอดทั้งวันทั้งคืนจึงมีโอกาสในการช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน

(2) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา พบว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกันมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 40,000-60,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยกว่า 40,000 บาท มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 60,001-80,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากกว่า 80,000 บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาในระดับปานกลางมีรายได้หลักของครัวเรือนส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพจับปลาจึงเห็นความสำคัญของแหล่งอาศัยของปลา

ส่วนอีก 4 ประเด็นที่เหลือ คือ 1) คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ 2) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง 3) กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และ 4) กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา เกษตรกรมีการดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ

4) ด้านการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบด้านการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น คือ นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยกว่า 40,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 40,000-60,000 บาท มีระดับการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลา 60,001-80,000 บาท และเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลามากกว่า 80,000 บาท ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาน้อยบริโภคปลาเป็นอาหารหลักของครัวเรือน และมีราคาถูกสามารถหาได้ด้วยตัวเองจึงเห็นความสำคัญของชนิดและปริมาณพันธุ์ปลาและหวังในการทำอาชีพประมงอย่างยั่งยืน

ส่วนอีก 7 ประเด็นที่เหลือ คือคือ 1) เคยกำจัดและควบคุมพืชน้ำหรือวัชพืช เช่น ผักตบชวาเมื่อเห็นว่ามามีปริมาณมากเกินไป 2) เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ 3) เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ 4) เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ 5) เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้ขาว รำ 6) ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า และ 7) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา เกษตรกรมีการส่งเสริมพันธุ์ปลาให้มีจำนวนมากขึ้นไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา

จากการเปรียบเทียบด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ และ 2) ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์และบึงลพบุรีที่ฝ่าฝืนกฎ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

6) ด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากร

จากการเปรียบเทียบด้านการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา และ 2) ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรักษาหวงแทนทรัพยากรไม่แตกต่างทางสถิติ ในทุกประเด็น

7) ด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน

จากการเปรียบเทียบด้านการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนของเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือน และ 2) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เกษตรกรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และรณรงค์ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาให้สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนไม่แตกต่างกันทางสถิติ ในทุกประเด็น

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	รายได้จากการจับปลา							
	น้อยกว่า 40,000 บาท		40,000-60,000 บาท		60,001-80,000 บาท		มากกว่า 80,000 บาท	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย								
2.1 เคยกล่าวถกเถียงเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	1.54	0.58	1.49	0.55	1.78	0.55	1.78	0.76
2.2 เคยกล่าวถกเถียงเตือนผู้ที่จับปลาซึ่งไม่ได้ขนาด	1.43 ^b	0.50	1.53 ^b	0.55	1.78 ^a	0.65	1.68 ^a	0.72
2.3 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ฟูย ยาปราบศัตรูพืช ปนเปื้อนในแหล่งอาศัยของปลา	2.19	0.68	2.16	0.64	2.06	0.54	2.32	0.57
2.4 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	1.77	0.72	1.71	0.66	1.89	0.58	1.83	0.74
2.5 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดขออนุรักษ์พันธุ์ปลา	1.82	0.70	1.80	0.59	1.50	0.51	1.66	0.76

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	รายได้จากการจับปลา						ค่า F		
	น้อยกว่า 40,000 บาท (n = 120)	40,000-60,000 บาท (n = 45)	60,001-80,000 บาท (n = 18)	มากกว่า 80,000 บาท (n = 41)	S.D.	S.D.			
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่									
3.1 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	2.29	0.57	2.18	0.58	2.00	0.69	2.20	0.64	1.489
3.2 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง	1.88	0.54	1.84	0.56	1.83	0.51	1.78	0.57	0.307
3.3 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	2.03 ^{ab}	0.71	2.40 ^a	0.78	2.11 ^{ab}	0.90	1.76 ^b	0.70	5.573***
3.4 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	2.60 ^a	0.56	2.73 ^a	0.50	2.39 ^b	0.78	2.37 ^b	0.62	3.603*
3.5 กำจัดของเสียออกจากริ้วจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ	2.32	0.70	2.16	0.74	1.94	0.73	2.22	0.69	1.745
3.6 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา	1.92	0.50	1.73	0.45	1.83	0.51	1.80	0.64	1.535

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรจำแนกตามรายได้จากการจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	รายได้จากการจับปลา							
	น้อยกว่า 40,000 บาท		40,000-60,000 บาท		60,001-80,000 บาท		มากกว่า 80,000 บาท	
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.
5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา								
5.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	2.27	0.64	2.47	0.73	2.11	0.68	2.12	0.71
5.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การทำจับปลาในเขตอนุรักษ์และ บดลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ	1.83	0.60	1.76	0.57	1.50	0.51	1.78	0.72
6. การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรัก และหวงแหนทรัพยากร								
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	2.06	0.69	2.16	0.67	2.11	0.68	2.12	0.71
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์ พันธุ์ปลา	1.75	0.64	1.67	0.64	1.94	0.64	1.93	0.72

ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกร จำแนกตามรายได้จากการจับปลา (ต่อ)

สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลา	รายได้จากการจับปลา							
	น้อยกว่า 40,000		40,000-60,000		60,001-80,000		มากกว่า 80,000	
	บาท	S.D.	บาท	S.D.	บาท	S.D.	บาท	S.D.
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้และแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์								
พันธุ์ปลา สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน								
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน	1.93	0.77	2.07	0.72	2.11	0.68	2.00	0.71
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่เพื่อนบ้าน และ	1.47	0.59	1.44	0.50	1.72	0.57	1.59	0.63
คนในชุมชน								
หมายเหตุ	* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05							
	*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001							

ค่าเฉลี่ยในแถวบนเดียวกันที่ตามด้วยอักษรภาษาอังกฤษตัวเดียวกันไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

4.5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาเรื่อง สภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรในบึงละหาน จังหวัดชัยภูมิ ได้ตั้งสมมติฐานการศึกษาไว้ 5 เรื่อง คือ เกษตรกรที่มี ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน ประสบการณ์การจับปลา วัตถุประสงค์การจับปลา รายได้จากการจับปลา แตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน เมื่อนำสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในด้านต่าง ๆ มาเปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังปรากฏตามตารางที่ 4.23

สมมติฐานข้อที่ 1 เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ประเด็น คือ 1) จับปลาในขนาดที่เหมาะสม 2) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด 3) กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ 4) เคยหาพันธุ์ปลาไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ 5) เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้ขาว รำ 6) ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา และ 7) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน มีความแตกต่างที่ระดับ .001 จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) เมื่อพบเห็นผู้อื่นกระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ 2) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา และ 3) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกางเขนไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา

ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า เกษตรกรที่มีระยะเวลาการจับปลาในรอบวันแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา 2) เคยนำลูกปลามาอนุบาลแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และ 3) เคยหาพันธุ์ไม้น้ำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ

ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ประเด็น คือ 1) จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วเคยปล่อยในแหล่งน้ำให้เจริญเติบโตต่อไป 2) ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ 3) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี 4) เคย

ระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ฟูยา ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนลงในแหล่งอาศัยของปลา 5) ร่วมกับคนในชุมชนกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา 6) ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากิ่งไม้ไปวาง และ 7) ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา มีความแตกต่างที่ระดับ .01 จำนวน 2 ประเด็น คือ 1) กำจัดของเสียออกจากน้ำทิ้งจากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ และ 2) เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือน มีความแตกต่างที่ระดับ .001 จำนวน 3 ประเด็น คือ 1) ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน และ 2) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา และ 3) ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา

ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์การจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 เกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ประเด็น คือ 1) ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ 2) เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาไม่ได้ขนาด 3) ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา และ 4) นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่ใกล้จะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ มีความแตกต่างที่ระดับ .001 จำนวน 1 ประเด็น คือ ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน

ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า เกษตรกรที่มีรายได้จากการจับปลาแตกต่างกันมีสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการเปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษมตรกรที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน

ประเด็น	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน	ประสิทธิภาพการจับปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา	รายได้จากการจับปลา
1. การจับปลาในเชิงอนุรักษ์				
1.1 จับปลาในขนาดที่เหมาะสม(ขนาดโตเต็มวัย)	*	NS	NS	NS
1.2 จับปลาได้ขนาดเล็กแล้วปล่อยให้กลับไปให้เจริญเติบโตต่อไป	NS	NS	*	
1.3 เก็บพืชน้ำในปริมาณ และขนาดที่เหมาะสม	NS	NS	NS	NS
1.4 ใช้เครื่องมือทำการประมงตาม พ.ร.บ. การประมงกำหนด	NS	NS	NS	NS
1.5 งดจับปลาในเขตที่กำหนดเป็นเขตอนุรักษ์	NS	NS	NS	NS
1.6 งดจับปลาในฤดูกาล วางไข่	NS	NS	NS	NS
1.7 ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของชุมชน ในการห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์	NS	NS	*	*
1.8 เคารพกฎหมายและปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การประมง	NS	NS	NS	NS

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการเปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน (ต่อ)

ประเด็น	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน	ประสบการณ์การจับปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา	รายได้จากการจับปลา
2. การป้องกันพันธุ์ปลาไม่ให้ถูกทำลาย				
2.1 เคยกล่าวตักเตือนผู้อื่นที่จับปลาผิดวิธี	NS	NS	*	NS
2.2 เคยกล่าวตักเตือนผู้ที่จับปลาที่ยังไม่ได้ขนาด	*	NS	NS	*
2.3 เคยระมัดระวังไม่ให้สารเคมี ฟูย ยาปราบศัตรูพืชปนเปื้อนในแหล่งอาศัยของปลา	NS	NS	*	NS
2.4 เมื่อพบเห็นผู้ที่กระทำการประมงผิดวิธีเคยแจ้งให้ผู้นำหมู่บ้านหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยอนุรักษ์ทราบ	***	NS	NS	NS
2.5 ร่วมกันกับคนในชุมชนกำหนดขออนุรักษ์พันธุ์ปลา	NS	*	*	NS
3. การดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรและแหล่งแพร่พันธุ์วางไข่				
3.1 คอยสังเกตความผิดปกติของแหล่งน้ำ	NS	NS	NS	NS
3.2 ช่วยจัดสภาพแหล่งน้ำให้เหมาะสมกับการสืบพันธุ์วางไข่ของปลา เช่น หากกิ่งไม้ไปวาง	NS	NS	*	NS
3.3 ช่วยขุดลอกแหล่งน้ำเมื่อเกิดการตื้นเขิน	NS	NS	***	***
3.4 ไม่ทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งอาศัยของปลา	***	NS	***	*
3.5 กำจัดของเสียออกจากน้ำที่จากครัวเรือนก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำ	*	NS	**	NS
3.6 กำจัดสิ่งกีดขวางการอพยพเพื่อสืบพันธุ์วางไข่ของพันธุ์ปลา	NS	NS	NS	NS

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการเปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน (ต่อ)

ประเด็น	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน	ประสิทธิภาพการจับปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา	รายได้จากการจับปลา
4. การส่งเสริมพันธุ์ปลาน้ำจืดให้มีจำนวนมากขึ้น				
4.1 เคยกำจัดและควบคุมพืชพันธุ์หรือวัชพืช เช่น ผักตบชวา เมื่อเห็นว่า มีปริมาณมากเกินไป	NS	NS	NS	NS
4.2 เคยนำลูกปลาขนาดแล้วปล่อยกลับสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ	NS	*	NS	NS
4.3 เคยหาพันธุ์ปลาน้ำจืดไปปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ	*	NS	NS	NS
4.4 เคยหาพันธุ์ปลาน้ำจืดนำมาปลูกเพื่อแพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำ	NS	*	NS	NS
4.5 เคยให้อาหารปลา เช่น เศษอาหาร ปลาขี้จ้ำว ำ	*	NS	NS	NS
4.6 ทำบุญด้วยการปล่อยปลา ปล่อยเต่า	NS	NS	NS	NS
4.7 นำพ่อแม่พันธุ์ปลาที่เกิดจะสูญพันธุ์ปล่อยให้แพร่ขยายพันธุ์ในแหล่งน้ำธรรมชาติ	NS	NS	NS	*
4.8 ควบคุมศัตรูของสัตว์น้ำ เช่น งู และนกกินบางชนิดไม่ให้มีอยู่ในบริเวณแหล่งแพร่ขยายพันธุ์ของปลา	***	NS	***	NS

ตารางที่ 4.23 สรุปผลการเปรียบเทียบสภาพการอนุรักษ์พันธุ์ปลาของเกษตรกรที่มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจบางประการแตกต่างกัน (ต่อ)

ประเด็น	ระยะเวลาการจับปลาในรอบวัน	ประสิทธิภาพการจับ	ประสิทธิภาพการจับปลา	วัตถุประสงค์การจับปลา	รายได้จากการจับปลา
5. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พันธุ์ปลา					
5.1 เข้าร่วมพัฒนาปรับปรุงแหล่งน้ำ	NS		NS	NS	NS
5.2 ร่วมกำหนดกฎเกณฑ์การห้ามจับปลาในเขตอนุรักษ์ และบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎ	NS		NS	NS	NS
6. การปลูกฝังสมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชนในการรัก และหวงแหนทรัพยากร					
6.1 ชักชวนสมาชิกในครัวเรือนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	*		NS	*	NS
6.2 ชักชวนเพื่อนบ้านและสมาชิกในชุมชนให้ร่วมกันอนุรักษ์พันธุ์ปลา	NS		NS	NS	NS
7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ และแรงจูงใจด้านการอนุรักษ์พันธุ์ปลาแก่สมาชิกในครัวเรือนและคนในชุมชน					
7.1 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่สมาชิกในครัวเรือน	*		NS	**	NS
7.2 เผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ฯ แก่เพื่อนบ้านและคนในชุมชน	NS		NS	NS	NS

หมายเหตุ

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

NS ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ